

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Fakulta humanitních studií

Bakalářská práce

Residenti vs. turisté: aplikace Airbnb na Praze 1

Praha 2018

Michaela Uhrová

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Fakulta humanitních studií

Bakalářská práce

Residenti vs. turisté: aplikace Airbnb na Praze 1

Vedoucí práce: PhDr. Marek Halbich, Ph.D.

Vypracovala: Michaela Uhrová

Praha 2018

Prohlašuji, že jsem práci vypracovala samostatně. Všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány. Práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 24. 06. 2018

.....
Michaela Uhrová

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucímu této práce, PhDr. Marku Halbichovi, Ph.D., za jeho cenné připomínky a odborné rady, kterými přispěl k vypracování této bakalářské práce.

Abstrakt

Pro svůj výzkumný projekt jsem zvolila sociologické téma, které v současnosti patří mezi pravidelně spekulované problémy historické části hlavního města - Prahy 1. Bakalářská práce je rozdělená na teoretickou a praktickou část. V teoretické části se zabývám sociálními jevy, jako jsou sociální interakce, transformace společnosti nebo sousedství a vztahy v něm. Praktická část je zaměřená na ubytovací aplikaci Airbnb a řeším v ní problém komparativně v širším kontextu nejen Prahy 1, ale i dalších evropských měst.

Nejdůležitější částí práce je samotný výzkum, kde se pokouším zodpovědět mnou vytyčené výzkumné otázky pomocí rozhovorů s residenty vybrané městské části. Cílem práce je vykreslit vztah residentů Prahy 1 k turistům, kteří se pomocí aplikace Airbnb stávají jejich krátkodobými sousedy. Jelikož je tento způsob ubytování velmi diskutovaným fenoménem poslední doby, je dle mého názoru nutné, vedle ekonomických a právních aspektů, zohledňovat i sociální stránku věci, a to konkrétně mnou zkoumané interakce těchto dvou skupin.

Klíčová slova: sociální interakce, aplikace Airbnb, ubytování turistů, Praha 1, sousedství, sousedské vztahy, krátkodobé pronájmy

Abstract

For my research project, I chose a sociological topic that is currently one of the regularly speculated problems of the historical part of the capital - Prague 1. The bachelor thesis is divided into the theoretical and practical part. In the theoretical part, I deal with social phenomena such as social interactions, the transformation of society or the neighborhood and the relationships within it. The practical part is focused on the accommodation application Airbnb and I solve the problem in a comparative way in the wider context not only of Prague 1, but also of other European cities.

The most important part of my work is research itself, where I try to answer my research questions through interviews with residents of the selected city district. The aim of the thesis is to portray the relationship of Prague 1 residents with tourists who, via Airbnb, become their short-term neighbors. Since this type of accommodation is a widely discussed phenomenon of recent times, it is necessary, in addition to the economic and legal aspects, to take into account also the social aspect of the matter, namely the interaction of these two groups.

Key words: social interactions, Airbnb application, tourist accommodation, Prague 1, neighborhood, neighborly relations, short-term rentals

Obsah

Úvod	5
1. Teoretické zakotvení práce	7
1.1. Několik vět úvodem	7
1.2. Sociální interakce	9
1.3. Sociální skupiny	11
1.4. Transformace společnosti	12
1.5. Normy a sociální kontrola	14
1.6. Pospolitost v kontextu susedství	15
2. Praktická část	20
2.1. Aplikace Airbnb	20
2.1.1. Airbnb a pronájmy	21
2.1.2. Situace v jiných turisticky oblíbených městech v Evropě	23
2.2. Turismus a aplikace Airbnb v Praze	25
2.3. Metodika	29
2.3.1. Výzkumný problém, výzkumné otázky	29
2.3.2. Výzkumná strategie	29
2.3.3. Techniky sběru dat	30
2.3.4. Výběr vzorku, prostředí výzkumu	31
2.3.5. Analytické postupy	31
2.3.6. Hodnocení kvality výzkumu	32
2.3.7. Etické otázky společenskovedního výzkumu	32
2.3.8. Cíl výzkumu	33
2.4. Sociální interakce residentů Prahy 1 a turistů, využívajících stránku Airbnb	34
2.4.1. Existence Airbnb změnila ráz susedství	36
2.4.2. Snadná možnost, jak se seznámit s turisty	39
2.4.3. Imise jako rozepře mezi dlouhodobými a krátkodobými susedy	42
2.4.4. Diskomfort z důvodu častého střídání se obyvatel domu	46
2.4.5. Pospolitost v susedstvích na Praze 1 a vliv Airbnb na tento jev	48
Závěr	51
Prameny	54

Seznam obrázků

Obrázek č. 1. Mapa Prahy 1 s popisky jejích částí	26
Obrázek č. 2. Mapa Prahy 1 s popisky jejích částí a vyznačenou lokalitou, ve které žijí respondenti, kteří se účastnili mého výzkumu.....	36

Seznam tabulek

Tabulka 1. Seznam respondentů	37
-------------------------------------	----

Seznam grafů

Graf č. 1. Vztah residentů ke krátkodobým sousedům z Airbnb	39
Graf č. 2. Pocit bezpečí a důvěry ke krátkodobým sousedům	48
Graf č. 3. Vztah respondentů k jejich dlouhodobým sousedům	49

Úvod

Aplikace Airbnb se v posledních letech stala velice diskutovaným tématem, a díky boomu sdílené ekonomiky, se těší velké popularitě po celém světě. Již několik let řeší jednotlivé státy, převážně v hlavních městech, problémy, které existence aplikace vyvolala. Do boje proti Airbnb vstupují hlavně hotely, které svůj nesouhlas odůvodňují unikajícimi zisky. Brání se tvrzením, že Airbnb funguje nezákonně, respektive nemá řádná opatření, například požární, neodvádí lázeňský poplatek a další. Stát, hlavně města samotná, se brání, že jim unikají peníze na daních a opět na poplatcích. V neposlední řadě je slyšet nespokojenost s ubytovací aplikací ústy občanů, kteří se cítí být obtěžováni turisty, využívajícími službu Airbnb. Ke změně situace však hlas občanů není dostatečně silný, a proto se fenoménem momentálně společnost zabývá hlavně ze stránky ekonomické, popřípadě právní. Z tohoto důvodu jsem se rozhodla problém uchopit právě z hlediska sociálního a zabývat se vztahem residentů a turistů z Airbnb.

Základním hnacím motorem fungování Airbnb je fakt, že nabízené ubytování je velmi levné. Protože se služba zaměřuje primárně na turisty, nabízí krátkodobá ubytování po celém světě. Během krátké doby svého působení se do Airbnb zaregistrovalo velké množství lidí a jejich počet stále narůstá, v posledních dvou letech raketovou rychlostí. Díky tomu mohla aplikace začít konkurovat i velkým hotelům, které jsou mnohdy pro cestovatele příliš drahé. Ve známých, turisticky hojně navštěvovaných lokalitách, má internetová stránka početné pokrytí.

Aplikace funguje na principu nabídky soukromých nemovitostí, které prostřednictvím internetové stránky nabízí samotní majitelé. Aplikace Airbnb by měla zajistit, aby transakce a pronájem proběhly v pořádku, a aby nedošlo k podvodu. Zároveň, díky oblibě u turistů, mnoho lidí vidí v krátkodobém pronajímání možnost byznysu. Vlastníci nemovitostí, kteří ji mohou takto využít, speciálně tehdy, pokud se jejich bydlení v dobré lokalitě, mají možnost získat zajímavý výdělek, často značně vyšší, než kdyby nemovitost poskytli pro dlouhodobý pronájem, ať už pronájmem celé jednotky nebo jen pokoje.

I přes to, že klasický typ sousedství, kde se všichni navzájem dobře znali, je již překonaný, časté obměny sousedů jsou pro velkou část populace nepříjemné. Mnoho bytů v Praze je v současné době určeno k dlouhodobým pronájmům pokojů ve spolubydlení. Často je užívají studenti nebo lidé, kteří chtějí šetřit, například na své vlastní bydlení. Ve většině případů je takový pronájem se smlouvou na rok s možností prodloužení. Tímto způsobem pronájmu majitel zajistí, aby alespoň rok byl v pronájmu stejný nájemník. Ve

chvíli, kdy se nemovitost pronajímá přes stránku Airbnb, je ale možné, že každé tři dny resident uvidí na chodbě jiného souseda.

V mé práci se budu zabývat tím, jaký vliv má Airbnb na povahu susedských vztahů v residenčních budovách na Praze 1¹. Tuto lokalitu jsem vybrala proto, že debaty o aplikaci jsou vedeny s odkazem na hlavní města, která jsou silně turisticky vytížena. Vzhledem k tomu, že Praha je mezi turisty žádanou destinací, a zároveň zde zatím není aplikace Airbnb nijak omezena, je centrum města vhodnou volbou i z toho důvodu, že turisté vždy raději volí ubytování v centrech. Centrum je lépe dopravně dostupné, je zde většinou mnoho památek, a zároveň mnoho dalších aktivit, které turisté mohou využít.

I přes to, že obyvatelé města často v centrech bydlí s vědomím, že pravděpodobně takové místo bude rušnější, do doby, než vzniklo Airbnb, nebylo běžné, aby se jejich sousedy stávali turisté a střídali se na jejich chodbách ve velmi krátkém časovém úseku. Díky výzkumu, který provedu v rámci praktické části bakalářské práce, bych ráda reflektovala vztahy, které mezi sebou mají residenti Prahy 1 a turisté, ubytování přes Airbnb. Předpoklad je, že jejich vztahy budou problematické, protože se nejedná o typické susedské vztahy a přístup každého člověka bude individuální. Studii budu vypracovávat pomocí kvalitativního výzkumu, protože důležité pro mě budou konkrétní zkušenosti malého počtu respondentů.

¹ Pro upřesnění zde uvádím, z jakého důvodu v práci vždy používám slovní spojení na Praze 1. Podle internetové jazykové příručky Ústavu pro jazyk český se jedná o: „užití předložky v(e), anebo na u místního jména může v určitém syntaktickém okolí signalizovat speciální významový odstín. V případech jako např. na Praze 1, na Praze 4 nejde o význam čisté lokalizace, ale o ustálený způsob vyjadřování související s pojmenováním administrativní jednotky, úřadu, veřejné instituce apod.“

1. Teoretické zakotvení práce

1.1. Několik vět úvodem

Na úvod mé práce bych se ráda krátce věnovala sociologii jako teoretické bázi, tvořící východisko pro mou práci, důležité pro pochopení důvodu a směru mého výzkumu. Zmíním historii, autory, kteří se zkoumanými jevy zabývali v širších souvislostech a uvedu některé důležité sociologické pojmy a teorie.

Podle Giddense je sociologie věda, která se snaží podat celkový obraz společnosti. Zkoumá lidské bytosti jako společenské tvory. Zabývá se společenskými jevy, vztahy, společenskou strukturou a zákonitostmi vývoje společnosti.² Sociální jevy člověka ovlivňují a uplatňují vůči němu „mocenský nátlak“, ale zároveň jsou člověkem tvořeny. Jsou neviditelné a nepostižitelné.³

Jako věda se sociologie prosadila až po průmyslové a francouzské revoluci v průběhu devatenáctého století. Velký vliv na posílení vědy mělo oslabení náboženství. Vývoj vědy postupoval nejdříve od vytváření velkých teorií, přes realizaci nejrůznějších výzkumů, až do období velkého hledání, kde se zastavil pluralistickým pohledem na společnost.

Jelikož si sociologie do nynější doby nevytvořila jednotný pohled a přístup ke světu, máme hned několik přístupů. Konsenzuální teorie se zabývá tím, jak udržet společenský řád, přičemž hlavní metodou je konsenzus. Tato teorie vedla k vytvoření teorie společenské smlouvy. Spencerův konfliktní přístup na druhé straně považuje za stěžejní konflikt. Výsledkem je vždy diskriminace určité skupiny. Goffmanova interpretativní teorie každodennosti má za úkol vysvětlit a interpretovat to, jak lidé vnímají sociální svět a sociální instituce. V současnosti docházelo k pokusům teorie propojit a sjednotit a vznikly kombinace dosavadních teorií, z jejichž konstruktérů je významným představitelem například Giddens.

Název pro vědu vymyslel August Comte. Filosof, který se ve svém zkoumání zaměřil na fakta a vztahy mezi nimi, a díky němuž vznikl filosofický směr pozitivismus.⁴ Ke klasifikaci vědeckého poznání Comte logicky docházel pomocí podobnosti a posloupnosti. Domníval se, že společenské problémy lze řešit racionálně. Byl kritizován

² Giddens, A., *Sociologie*, 1999, s. 13 - 21.

³ Durkheim, É., *Pravidla sociologické metody*, 1969, s. 29 - 35.

⁴ Giddens, A., *Sociologie*, 1999, s. 13 - 38 - Pozitivismus je směr, který staví pouze na daných faktech. Důležitým termínem pro tento směr je užitečnost, přičemž úkolem je vše přesně definovat. Comteův proces zkoumání zahrnoval postup, kdy nejdříve konstatoval fakta daná formou jevu, poté je klasifikoval podle určitých zákonů a výsledkem byla předvídatelnost budoucích jevů, podle kterých se již dalo řídit.

hlavně svými nástupci za názor, že lidské vztahy se dají studovat jako soubor obecných zákonů.⁵

Na rozdíl od Comteho, Herbert Spencer, který srovnával společnost s organismem a popisoval jejich odlišnosti, na vztahy pohlížel z biologického hlediska. Tvrdil, že sociální instituce jsou obdobou orgánů biologického organismu. Zařazoval se mezi sociální realisty a tvrdil, že společnost je na svých členech nezávislá, a je transpersonální, tudíž překračuje hranice osobnosti. Vědce velmi ovlivnil darwinismus, z kterého také vycházel.⁶

Je důležité si uvědomit, že společenské jevy vznikají z přímé kooperace lidí, nejsou však jejich pouhým součtem, ale výslednicí společného života, výtvořem akcí a reakcí mezi jednotlivými vědomími.⁷ V Pravidlech sociologické metody se Durkheim zabýval změnami, kterými společnost prochází, a které vyvolávají problémy. Jeden z jeho nejznámějších pojmů je anomie neboli pocit nezařazenosti a bezradnosti, které vedou ke ztrátě tradičních hodnot a měřítek. Durkheim se zabýval kolektivním jednáním a tvrdil, že má svou existenci mimo jedince, kteří se snaží pouze přizpůsobit. Jsou to věci, které jedinec nalézá hotové. Vysvětloval však, že to neznamená, že se všichni lidé musí chovat stejně, zdůraznil, že každý jedinec si pravidla ve společnosti přizpůsobuje. Pro správné fungování společnosti a vztahů v ní je důležité, aby si jedinec přizpůsoboval pravidla jen do takové míry, do jaké to společnost toleruje. Moc společnosti je spíše morální povahy – pro donucení používá vyzařování určité energie. Durkheim vysvětluje, že názor je sociální záležitostí, a proto je zdrojem autority.⁸ Tvrdil, že vliv jednotlivce je nepatrný a naopak společnost na něj působí ohromnou silou.

Na sociální vztahy můžeme nahlížet i z materialistického úhlu pohledu, a přitom nám oporou bude Karl Marx, který důvod společenské změny spatřoval v ekonomických podmínkách. Společnost rozděloval na třídy a zabýval se do hloubky třídními rozdíly. Podle jeho teorie tyto rozdíly poté vedou k mezi-třídním konfliktům. Zabýval se tím, jak může mezi dvěma skupinami vzniknout konflikt z důvodu odlišných zájmů. Marx takový konflikt spatřoval ideálně. Popsal jej na konfliktu buržoazie (vlastníci výrobních prostředků) a proletariátu (pracovní síla), jenž má vést k beztřídní společnosti.⁹

Weber, na rozdíl od Marxe, vyzdvihoval jedinečnost a individualitu. Obával se totalitních režimů, hlavně komunismu a zániku individualismu. Vracel se k náboženství a

⁵ Giddens, A., *Sociologie*, 1999, s. 21 - 22.

⁶ McGreal, I., *Velké postavy západního myšlení - slovník myslitelů*, 1992, s. 460 - 466.

⁷ Durkheim, É., *Pravidla sociologické metody*, 1969, s. 29 - 33.

⁸ Tamtéž, s. 29 - 45.

⁹ Keller, J., *Dějiny klasické sociologie*, 2005, s. 85 - 122.

podle něj kulturní změnu přineslo protestantství. Tvrdil, že společnost je vytvářena na základě kultury a náboženských hodnot, a že důležitou roli ve formování hraje i jednání jednotlivců. U Webera je důležitý pojem racionalizace, který má vliv na charakter každé budoucí společnosti. Jedná se o rozvoj vědy, techniky a byrokracie.¹⁰

Sociologie je komplexní věda, která nenabízí jednoduchá řešení, což omezuje praktické využití jejích výsledků. Dává nám však možnost vidět souvislosti, kterých si povšimnout bychom měli občas problém.

V další podkapitole se bude věnovat vzniku, průběhu a významu vztahů. Jelikož svou práci zaměřuji na interakce a vztahy mezi residenty a turisty z Airbnb, abych mohla vysvětlit a popsat charakter takového vztahu, je proto nejdříve nutné, abych popsala tento jev ze sociologického hlediska. Vztahy jsou nedílnou součástí naší společnosti, a protože její fungování vlastně umožňují, nejen sociologie se tomuto jevu věnuje do hloubky. V průběhu toho, jak se mění společnost, prochází transformací i vztahy v ní. Jaký vliv to má a bude mít na charakter vztahů mezi lidmi, žijícími na stejném místě, chceme-li ve stejném sousedství?

1.2. Sociální interakce

Sociální vztahy vznikají sociálními interakcemi, pomocí nichž vstupujeme do veškerých možných vztahů. K takovým interakcím dochází z kulturních, ekonomických a sociálních důvodů. Podle Giddense je sociální interakce jakákoliv forma setkání mezi jedinci.¹¹ Se vstupováním do sociálních vztahů úzce souvisí socializace. V jejím průběhu se člověk stává kulturní bytostí a začleňuje se do společnosti. Je ale zároveň problémem každé společnosti, jelikož jedinec, který procesem socializace neprošel, není schopen vstupovat do běžných interakcí a přizpůsobit se normám každodenního soužití. Nejvýznamnější instituce pro formování sociální osobnosti je rodina, která takovou osobnost utváří již od raného dětství. Prvotní sociální interakce se uskutečňuje ve vztahu matka - dítě. Sociální interakce je jednání, jehož důsledkem je vzájemné ovlivňování jedinců nebo skupin. Je vyvolána, když jednání jednoho, vyvolá jednání druhého. Pak záleží na formě interakce, která může být v základu buďto kooperací (spoluprací) nebo kompeticí (soupeřením).¹²

¹⁰ Giddens, A., *Sociologie*, 2000, s. 86 - 108.

¹¹ Tamtéž, s. 86 - 108.

¹² Tamtéž, s. 86 - 108.

Spolupráce vzniká na základě společných cílů a důležitá je vzájemná důvěra a podpora. Ve společnosti ji lze popsat dvěma modely - synergickým a hierarchickým modelem kooperace. Lidé se řídí prvním modelem ve chvíli, kdy chtějí umocnit schopnost celého společenství, a tak se snaží chovat v souladu s jednáním druhých. Jedinec se stará sám o sebe, ale zároveň kooperuje s ostatními, a tak ve společnosti nastává shoda. Mimořádně důležitý je zde kompromis. Druhý model je sítí vztahů mezi podřízenými a nadřízenými. Připomíná tvarem pyramidu. Je založen na příkazech a pravidlech a funguje pouze tehdy, když podřízení souhlasí a chovají se podle stanovených pravidel a příkazů.¹³

K soupeření dochází, když člověk usiluje o vlastní zisky a povaha vztahu je neutrální. Někdo získá, co jiný ztratí. V kompetici může dojít k agresí, ale může probíhat i neagresivně. Při agresivním jednání člověku jde o porážku toho druhého, pokud je soupeření neagresivní, můžeme jej popsat jako sportovní kompetici.

Pro kooperaci jsou důležitější potřeby, které se podílí na vzniku spolupráce. U kompetice jsou stěžejní různé strategie, které jsou použity proti soupeři. Podle Spencera se společnost staví a vyvíjí na základě konfliktů. Je důležité, aby byl konflikt správně řízen, poté je pro společnost užitečnější než cílené předcházení konfliktům, což mnohdy vede ke stagnaci společnosti.¹⁴

Jak bylo psáno výše, díky sociálním interakcím vznikají sociální vztahy. Společenský vztah je systém vzájemného ovlivňování. Má základní prvky, které zahrnují účastníky vztahu, jejich vzájemnou vazbu, důvod, proč je vztah vybudován a povinnosti, práva a závazky, čili normy, které garantují vztah. To, jak se jedinci ve vztazích chovají, určují osobnostní charakteristiky, motivy jednání, tendence interpersonálního jednání¹⁵ a sociální momenty¹⁶. Můžeme je rozdělit na formální a neformální charakter. Pro formální vztahy jsou základem sociální pozice a sociální role. Vymezují se neosobními pravidly a to, jak se k sobě lidé ve formálním vztahu chovají, je dáno mocí, autoritou a sociální pozicí. Tyto vztahy jsou typické pro formální organizace. Lidé by k sobě v tomto vztahu měli chovat vzájemnou úctu, samozřejmostí je vykání a typická jsou určitá konverzační témata, kterých by se lidé měli ve formálních vztazích držet.

Neformální vztahy, na druhé straně, se vyznačují tím, že nejsou vedeny vnějšími pravidly. Obvykle jsou tyto vztahy více intimní, zahrnují tykání a témata ke konverzaci

¹³ Bartoničková, K., *Občanský a společenskovední základ*, 2009, s. 65.

¹⁴ McGreal, I., *Velké postavy západního myšlení - slovník myslitelů*, 1992, s. 460 - 466.

¹⁵ Interpersonální jednání může být pohyb k lidem, proti lidem nebo od lidí.

¹⁶ Sociálními momenty mohou být aktuální situace, tlak sociálních agregátů, začlenění jedinců do sociálních struktur a sítí.

nejsou omezena formální rovinou. Lidé v neformálních vztazích jsou si více blízcí a určitým způsobem je zde očekávána i pomoc člověka druhému.¹⁷

Jedinec se v průběhu svého života začleňuje do různých společenských útvarů, které nazýváme skupiny. Sociální začlenění probíhá na základě aktuálních sociálních kontextů a každý jedinec má mnoho tváří.

1.3. Sociální skupiny

Ze sociálních vztahů vznikají sociální útvary, což jsou skupiny lidí, jež vztahy vymezují, a v nichž lidé kolektivně řídí své činnosti. Skupinou se rozumí útvar, jež spojují dvě osoby a více. Mají společný zájem, cíl, vlastnosti a další. Musíme rozeznávat skupinu od sociálního agregátu¹⁸, davu, publika a lidu či národa. Existují různé vlastnosti, podle kterých skupiny členíme. Důležitými faktory jsou velikost, cíle, koníčky nebo stabilita.

Skupiny rozlišujeme na primární a sekundární. Primární skupina je tvořena vztahy mezi lidmi, kteří jsou si blízcí a jsou těsně svázáni. Taková skupina je často malá, není tvořena velkým množstvím členů a nejčastěji vzniká mezi rodinou a příbuznými. Vyznačuje se dlouhodobým trváním.

Sekundární skupina vzniká mimo okruh rodiny a je tvořena lidmi, které neznáme příliš důvěrně, a vykazuje rysy formální skupiny. Jsou to nejčastěji vztahy mezi kolegy, kamarády nebo například sousedy. Lidé se v takových skupinách mohou velmi sblížit a skupina postupně může přestat vykazovat formální rysy. Obecně jsou vztahy na pracovištích mezi kolegy formálnější než mezi sousedy. Vztahy v sekundárních skupinách jsou také velmi důležité, a to nejen pro formování osobnosti jedince, ale také pro kvalitu jeho života, jak bude patrné v dalších kapitolách teoretické práce, ale i samotném výzkumu.¹⁹

Když se vrátíme k socializaci v kontextu tohoto tématu, hlavní vliv na ni má primární skupina a sekundární ji poté dotváří a ovlivňuje.

Formální skupiny jsou určovány uspořádáním společenských postů. Patrné jsou zde vztahy podřízenosti a nadřazenosti. Formální skupiny jsou všudypřítomné a jsme s nimi neustále v kontaktu. Jsou v každé organizaci a instituci a příkladem může být firma, škola, armáda, a další.

¹⁷ Giddens, A., *Sociologie*, 2000, s. 86 - 108.

¹⁸ Sociální agregát je seskupení, které se jeví navenek jako celek, ale spojuje jej pouze situační okolnost, jako je fyzická blízkost, vykonávaná stejná činnost a dále.

¹⁹ Jandourek J., *Úvod do sociologie*, 2003, s. 80 - 88.

Neformální skupiny nemají jasně definované vztahy podřízenosti a nadřazenosti. Posty zde nejsou důležité. Prostupují je osobní, intimní a emociální vazby. Nejvýraznějším příkladem je rodina, dále jsou to různé kroužky, zájmové skupiny a přátelské party.

Podle velikosti můžeme skupiny rozdělovat na malé a velké, přičemž malé skupiny provází spíše neformální chování ve vztazích a lidé jsou více integrováni. Ve velkých skupinách se naopak lidé příliš úzce neznají a komunikují mezi sebou formálně.²⁰

1.4. Transformace společnosti

„Život je neustálým přizpůsobováním vnitřních situací vnějším.“²¹

Herbert Spencer

Sociolog Massimo Livi-Bacci, který se zabýval studiem globální lidské populace, rozdělil společnost na předmoderní a moderní. Tato transformace starého demografického režimu k novému, začala od průmyslové revoluce postupovat nerovnoměrně a svůj vývoj zrychlovat.²²

Nejmenší stavební jednotkou, která utvářela společnost, bylo uskupení několika osob - lovci a sběrači. Lidé se důvěrně znali a kooperovali spolu. Dalším režimem byly zemědělské společnosti, které byly podobné předchozímu typu, avšak měly svého válečníka v čele. Výraznější nerovnosti bychom zaznamenali mezi lidmi z pasteveckých společenství, která byla součástí větších států a v čele stál náčelník nebo král. Mezi předmoderní státy patří i tradiční společnosti, které jediné do dnešní doby úplně vymizely. Tradiční společnost byla typická svým založením na zemědělství. Rozdíly mezi lidmi byly markantní, členili se totiž do jasně vymezených tříd a v čele stál král nebo císař.

S příchodem moderní společnosti můžeme zaznamenat jisté odosobnění. S příchodem industrializace se strojní výroba převedla na neživotnou energii. Začaly vznikat továrny a fungovat úřady, které zaměstnaly velké procento populace. Lidé se za prací začali stěhovat do měst a města se rozvíjela.²³ Pokud na Bacciho poznatky nahlédneme z hlediska soužití obyvatel a budeme zkoumat soudržnost, zjistíme, že postupem této transformace, začalo docházet k větší svobodě volby, rozsáhlé urbanizaci a migraci do

²⁰ Jandourek J., *Úvod do sociologie*, 2003, s. 80 - 88.

²¹ Osobní překlad z anglického orig.: "*Life is the continuous adjustment of internal relations to external relations.*"

²² Livi-Bacci, M., *Populace v evropské historii*, 2003, s. 153 - 160.

²³ Tamtéž, s. 153 - 160.

měst. Lidé začali tvořit mnohem menší, nukleární skupiny a sdružovali se více na základě osobních zájmů, než potřeb. Touto transformací se také postupně začala zvyšovat anonymita mezi lidmi, protože přicházeli z vesnic, kde se mezi sebou všichni znali, do měst, která byla mnohokrát větší a v průběhu vývoje až do dnešní doby se ještě vícekrát zvětšila. Tím docházelo k tomu, že lidé ve svém okolí začali potkávat, kromě přátel, i čím dál více naprostých cizinců.

Postupně začala vznikat velká města, která měla vliv i za hranice svého státu. Rozdíl u nich byl hlavně velikostí a šíří aktivit, kterými bylo pak možné uplatňovat moc nad okolím.²⁴ Anonymita je v tak velkém společenství vysoká a může docházet k pocitu osamělosti, protože jedinec potkává celý den neznámé osoby.

Společnost je možné rozdělit na dva typy, podle toho, jaké k sobě jedinci chovají vztahy. Je to pospolitost a společenství.²⁵ Tyto dva pojmy zavedl Ferdinand Tönnies, který se snažil vysvětlit vliv velkoměsta na sociální vazby a solidaritu. Sociolog upřesňoval, že pospolitost se vyznačuje těsnými a osobními vztahy a základní jednotkou je rodina. Takové vztahy jsou příbuzenské, přátelské, či sousedské. Společenství si zakládá na neosobních vztazích. Tönnies vysvětloval, že lidské soužití je kombinací obou těchto typů v určitém poměru. Vědec se také zabýval tím, proč narůstá neosobní jednání a vytrácí se osobní vztahy. Domníval se, že příčina tkví v kapitalistické společnosti, a tím nárůstu individualismu a prosazování egoistických cílů na úkor společných zájmů.²⁶

Pro současnou společnost byla důležitá formální sociologie²⁷, jejímž představitelem byl například Georg Simmel. Nekladal důraz na prostor a časovost. Zajímaly ho obecné formy vztahů. Hledal rozdíly v menších i větších skupinách a řešil, jakým způsobem fungují. Popsal také řadu sociálních typů. Podle Simmela je každý sociální typ spojen s očekáváním, a díky vztahům s ostatními je mu skrze očekávání udáváno postavení. Psal o mezilidských vztazích a tvrdil, že i přes změny dějin si zachovávají svou formální totožnost. Skupiny nejsou vždy harmonické a konflikt určitého stupně je hlavní podmínkou jejich existence.²⁸ Giddens ve své publikaci vysvětluje, že velkoměsto bombarduje mysl člověka obrazy, dojmy, aktivitami a lidé se brání vytěsňováním a nezájmem, což vede k emociálnímu distancování. Lidé jsou ve městech nekompromisní a nedávají velký prostor

²⁴ Giddens, A., *Sociologie*, 2000, s. 443 - 468.

²⁵ Z německých slov *Gemeinschaft a Gessellschaft*.

²⁶ Tönnies, F., *Gemeinschaft und Gesellschaft*, 1887.

²⁷ Formální sociologie předpokládá stejnorodost společenských jevů v takové míře, že není důležité zkoumat jejich konkrétní historické obsahy. Tím podstatným na jevu je jeho forma, nikoliv obsah.

²⁸ Giddens, A., *Sociologie*, 2000, s. 443 - 468; Keller, J., *Dějiny klasické sociologie*, 2005, s. 327 - 360.

emočním vazbám. Vytváří se u nich „kalkulující uvažování“²⁹, kdy přemýšlí, jaký vztah je pro ně výhodnější, což vychází i částečně z toho, že velkoměsta jsou kapitalistická finanční centra. Simmel byl však za svůj názor, týkající se velkoměst, kritizován, protože generalizoval poznatky z jednoho města i na všechny další. Prahu nelze označit vyloženě za finanční centrum, přesto jsou u ní, dle mého názoru, tyto rysy, popisované Simmelem, patrné.

1.5. Normy a sociální kontrola

Veškeré společenské systémy vyžadují dodržování pravidel. Určují, co není nebo naopak je dovoleno. Stanovují normy a pravidla chování. Normy mají různou působnost. Některé se týkají určité kultury, jiné jisté skupiny, která nemusí být početná, a jiné zastřešují celé lidstvo a jejich příkladem může být Všeobecná deklarace lidských práv³⁰. Jak sama deklarace ukládá, každý člověk by se měl chovat tak, aby svým jednáním neomezoval práva a svobody ostatních a jeho konání bylo v souladu s morálkou, veřejným pořádkem a obecným blahem v demokratické společnosti.³¹ Ne všichni lidé se na normách vždy shodnou. Poté může docházet k tomu, že je norma porušena, a tím pádem přichází sankce, což může být trest nebo odměna a právo udělit sankci má v každé společnosti hlavní zdroj moci. Normy zrcadlí hodnoty společnosti a podle typu udělené sankce je možné odhadnout, na které hodnoty je v té či oné společnosti kladen větší důraz.³²

Společenská kontrola je tvořena systémem sankcí. Veškeré společenské instituce - rodiny, policie, školský systém, soudy a další - zabraňují porušování norem. Mohou též uložit trest. Společenské normy se v průběhu vývoje společnosti také mění, zanikají a nové vznikají, podle toho, na co je ve společnosti kladen momentální důraz. Příhodným příkladem může být rouhání, které se ze slovníku dnešní společnosti téměř vytratilo. Naopak vysoký důraz je kladen na soukromí a již není běžné, aby se familiérně choval i větší okruh sousedů.

Normami není možné úplně vysvětlit určitý způsob lidského jednání. Nejsou totiž formulovány tak konkrétně, aby bylo možné používat je jako návod pro řízení svého

²⁹ Giddens, A., *Sociologie*, 2000, s. 443 - 468.

³⁰ Všeobecná deklarace lidských práv (VDLP)

³¹ Z VDLP a článku č. 29 (2) - Každý je při výkonu svých práv a svobod podroben jen takovým omezením, která stanoví zákon výhradně za tím účelem, aby bylo zajištěno uznávání a zachování práv a svobod ostatních a vyhověno spravedlivým požadavkům morálky, veřejného pořádku a obecného blaha v demokratické společnosti.

³² Giddens, A., *Sociologie*, 2000, s. 180 - 220.

chování. Pomocí norem, hodnot a forem chování společnost pomáhá jedinci se socializovat. Poté, co jedinec zvnitřní normu, stane se z ní vnitřní faktor a rys společnosti.³³

1.6. Pospolitost v kontextu sousedství

Tím, co dnes chápeme jako pospolitost, se zabýval již Ibn Chaldún ve čtrnáctém století. Kladl důraz na sociální solidárnost a dodával, že tento aspekt, který byl stěžejní v kmenových a národních společnostech, vede ke zhroucení městských společností ve chvíli, kdy se z nich vytratí.³⁴ Pojem pospolitost pojmenoval až Tönnies v devatenáctém a na počátku dvacátého století. Znamé jsou jeho pospolitostní a společenské vazby, přičemž sousedství chápeme jako vazby pospolitostní, což jsou rodina, příbuzenství a přátelství. Vědec popisoval, že takové vazby by měl spojovat soubor hodnot, spolupráce a jakýsi rodinný pocit. Díky Tönniesovi se zvedl zájem o zkoumání tohoto jevu.

Sousedství je prostor, který obsahuje mezilidské vazby a je prostorově vymezený, což je důležité pro sociální jednání. Jedná se o koncept, který je tvořen jednak společností a také prostorem. Je komplexní a složitý jak sociologicky, tak geograficky.³⁵ Jeho součástí je i vnímání okolí a vztah ke komunitě. Život v sousedství je ovlivňován mnoha faktory.

Velmi důležitým jevem je soudržnost. Souvisí s existencí řádu ve společnosti a se samotným bytím společnosti. Soudržnost se zabývá a vysvětluje fungování větších i menších skupin, jak v rámci nich samotných, tak i v kontextu s jejich okolím. V kontextu sousedství můžeme soudržnost označit jako mikro-dimenzionální.³⁶ V každé komunitě je soudržnost charakterizována jinak, protože ji dělí a naplňují různé aspekty.³⁷ V rámci soudržnosti zkoumáme jevy, jako je solidarita, přináležitost, spolupráce, důvěra a další.³⁸ „Sousedské vztahy, spolu se svojí emocionální náplní, nacházejí konkrétní vyjádření v každodenním jednání obyvatel lokality, které je možné chápat jako místně lokalizované sociální normy a zvyklosti.“³⁹ Od sousedů se očekává určitá interakce, jako je zdravení a zdvořilostní promluva. Za samozřejmost se považuje dodržování nočního klidu a neobtěžování sousedů imisemi. Podle Ouředníčka je to však i účelové očekávání pomoci a emociální podpory.

³³ Eriksen, T., H., *Sociální a kulturní antropologie*, 2008, s. 90 - 101.

³⁴ Hrbek, I., Ibn Chaldún: Osudy politika a myslitele. In IBN CHALDÚN. *Čas království a říší. Mukkadima*, 1972, s. 7 - 51.

³⁵ Ouředníček, M., Temelová, J., *Sociální proměny pražských čtvrtí*, 2012; Ouředníček, M., Temelová, J., *Nové sociálně prostorové nerovnosti, lokální rozvoj a kvalita života*, s. 625 - 631.

³⁶ Bayer, I., Tuček, M., ed. *Soudržnost v diferencující se společnosti*, 2008, s. 29.

³⁷ Tamtéž, s. 173.

³⁸ Tamtéž, s. 21.

³⁹ Ouředníček, M., Temelová, J., *Sociální proměny pražských čtvrtí*, 2012.

Mezi sousedy by měla existovat určitá důvěra. Vysvětlit ji můžeme jako víru ve spolehlivost a pravdivost určité osoby nebo jako víru v dobrotu určité osoby a spolehnutí se na fakt, že nás ta samá osoba nebude chtít oklamat nebo poškodit.⁴⁰ Pro důvěru je důležitý pocit přináležitosti, ať už k rodině, přátelům nebo k sousedství, tím důvěra stoupá. Osamělost a vykořeněnost důvěru snižují. Pro vytvoření důvěry existují předpoklady, jako jsou velikost bydliště, bezpečnost a spokojenost daného sousedství.⁴¹ Pokud nebude existovat mezi lidmi důvěra, není možné s nimi udržovat vztahy a spojovat se s nimi.

Vztahy mezi lidmi ovlivňují prakticky každý aspekt našeho života. Pokud je interakce pozitivní a vztahy mezi jedinci dobré, kvalita a úroveň života se zvyšují. V opačném případě jsou takové interakce destruktivní. Jelikož existují nejrůznější druhy mezilidských vztahů, je toto téma velice obsáhlé a náš život ovlivňují nejrůznější formy a druhy interakcí. Mnou vybraný okruh zájmu se bude týkat zajímavého druhu vztahů, které bychom mohli částečně zařadit mezi sousedské, ale jsou od nich v mnoha aspektech odlišené.

Sousedské vztahy jsou jedním typem společenských vztahů. Sousedem není míněn pouze vlastník přímo sousedícího pozemku či jednotky, ale i vlastníci vzdálenějších nemovitostí a bytů. Důležité jsou hranice, které oddělují jednotlivé sousedy. Nikdy nelze oddělit sousedy úplně, protože stále je toho mnoho, co jednotliví majitelé nemovitostí sdílí, včetně například vzduchu. Jakákoliv hranice, která lidi odděluje, je naopak i spojuje.⁴²

Sousedské vztahy se zpravidla netýkají pouze vztahů mezi dvěma sousedy, ale zahrnují více osob, jak již bylo uvedeno, zasahují i na vzdálenější pozemky. Charakter souseda může být různorodý, což poté ovlivňuje samotný vztah. Soused může být přátelský, lhostejný, tolerantní a je možné s ním dojít ke kompromisům nebo soužití a shoda nemusí být vůbec jednoduchá. Důraz je nutné klást na to, aby tyto vztahy představovaly slušné soužití, tedy odpovídající dobrým mravům, které jsou považovány za obecný regulátor společenského chování.

V případě, že chování, vedoucí ke slušnému soužití, nebude dodrženo, mohou vznikat konflikty. Pro vznik sporů mezi sousedy mohou být různé důvody, ať už stížnosti na hluk, cigaretový kouř, linoucí se z okna, nedopalky od cigaret na pozemku, stěžující si soused nebo psi či kočky, vydávající hlasité zvukové projevy. Spory mohou vyústit až ve slovní nadávky či úmyslné škody na majetku druhého souseda. Od sousedů se totiž těžko

⁴⁰ Sedláčková, Markéta, Jiří Šafr, Julia Häuberer: *Zdroje sociální důvěry v české společnosti*, 2008, s. 8 - 10.

⁴¹ Tamtéž, s. 8 - 10.

⁴² Holub, M. *Sousedská práva: praktická příručka: podle současné právní úpravy občanského zákoníku, správního práva a podle Evropské úmluvy o lidských právech.*, 2005, s. 12.

můžeme oddělit prostorově a zvukově. Spory ve většině případů vznikají tím, že se jednání majitele pozemku projevuje na pozemku jeho souseda. Ze zákona by se měl vlastník pozemku zdržet jakékoli činnosti, která by nad *míru přiměřenou poměrům*⁴³ obtěžovala jiného nebo by vážně ohrožovala výkon jeho práv.⁴⁴ Toto obecné ustanovení je považováno za generální klauzuli, která stanovuje povinnost zdržet se obtěžování a ohrožování majetku jiné osoby (sousedu). Obtěžování je působení na sousedovu nemovitost a musí být posuzováno objektivně. Není tolik důležité, zda se jedná o jednorázový nebo opakovaný zásah, ale o jeho míru. Každý je povinen snášet imise⁴⁵ z normálního a běžného užívání nemovitosti. Zároveň bude posuzování podléhat místnímu určení, jelikož je patrné, že v určitých místech se intenzita imisí bude zvyšovat. Například v centru Prahy budou imise hlukem vyšší, než na záběhlickém sídlišti.⁴⁶

Nejdůležitějšími druhy imisí, které jsou uváděny v § 1013 NOZ, jsou hluk, prach, kouř, plyny, páry, pachy, pevné a tekuté odpady, světlo, stínění a vibrace.⁴⁷ Dále je uváděn i štěkot psů, zápach z toalet a zanedbávání pozemku nebo nemovitosti a také imise pohledem.⁴⁸

Každou imisi je nutné posuzovat individuálně a u každé je nutné určit, zda překročila míru přiměřenou poměrům. U hluku se posuzuje, v jakou hodinu, v jaké dny, a jak dlouho k němu dochází. Aby bylo možné se proti takovému hluku bránit, musí dosahovat určité hladiny.⁴⁹ Dalšími druhy jsou imise, které se šíří vzduchem, což může být prach, popel, kouř a další. Může to být například kouření z okna bytu, kdy kouř jde k sousedovi do okna, či grilování na balkóně a další příklady. Soud může v případě takových imisí pouze nařídit, aby se dotyčný zdržel přehnaných imisí, nemůže však dotyčnému zakázat přímo konkrétní činnost. Dalšími druhy jsou imise pevnými a tekutými odpady, což jsou například komposty, úniky močůvky a další. V takových případech soud může zakázat další obtěžování. Imisí může být i obtěžování světlem, jako jsou nevhodně postavené lampy nebo stíněním, což může být způsobeno stromy, které brání světlu prosvětlit sousedovu nemovitost. Velmi specifickým typem imise, je imise pohledem, která může vést k

⁴³ *Míra přiměřená poměrům* je, podle Spáčila a kolektivu, ustálené slovní spojení, které označuje intenzitu obtěžování. Slovní spojení označuje též limity, stanovené právním předpisem.

⁴⁴ Zákon č. 89/2012 Sb., o povaze vlastnického práva a jeho rozsahu.

⁴⁵ Imise jsou zásahy sousedů do vlastnického práva majitele.

⁴⁶ Z vlastního pozorování je patrné, že na sídlištech na okrajích Prahy, která jsou koncipovaná spíše pro rodinná bydlení, je intenzita hluku nižší než v centru města.

⁴⁷ § 1013 odst. 1 nového občanského zákoníku (NOZ) věta první a druhá.

⁴⁸ Švestka, J.; Spáčil, J.; Škárová, M.; Hulmák, M., *Občanský zákoník*, 2008, s. 649.

⁴⁹ Bernard, M., Doucha, P. *Právní ochrana před hlukem*, 2008, s. 168.

narušování soukromí. Není však možné se chránit před nahlížením sousedů do oken. Jediným opatřením v takovém případě by bylo pořídit si žaluzie či záclony. V případě této imise se jedná ze zákona o ochranu osobnosti, protože každá osoba má právo na ochranu svého soukromí. Opět je zde však nutné prozkoumat, zda se jedná o přesah míry přiměřené poměrům.

Proti veškerým imisím se lze bránit žalobou na omezení anebo zdržení se takového obtěžování.

Sousedství má řadu funkcí, které pak ovlivňují jeho sílu. Důležitá je i intenzita vztahů mezi sousedy. Sousedství pak můžeme rozdělit na silná a slabá, přičemž ta slabá mají méně sociálních vazeb a vztahy jsou povrchnější. U silných společenství lidé drží pohromadě a probíhá zde systém pomoci a výměny služeb.⁵⁰

Jednou z funkcí sousedství je sociální kontrola, ta zajišťuje dodržování norem a hodnot, platných v určitém společenství. Dalším posláním je zajišťování kontaktů, jelikož takové vazby doplní další důležité vztahy v lidském životě, vedle rodiny, přátel a kolegů. Dalším podstatným úkolem je sdružování se, kooperace, což je důležité k dosažení určitých cílů. Jednou z funkcí je i regulace vzájemné akomodace, což má za cíl sladit rozdílné zájmy, a to především mezi starousedlíky a nově přistěhovalými. Další funkcí sousedství je i poznávání jeden druhého a získávání informací o okolí, ve kterém jedinec žije. Jedním z posláních sousedství je i funkce ceremoniální, což je vzájemná účast sousedů na společných událostech, ukazuje stav společenství a intenzitu vztahů v sousedství.⁵¹

Sousedství, které funguje na principu silných vzájemných vazeb, může být považováno za určitý typ komunity. Často je to lokálně omezený rámec, jako například bytový dům, ulice nebo blok a podmínkou jsou vzájemné vztahy, které nespočívají jen v pravidelné komunikaci, ale i v pomoci, sdílení podobného způsobu života a dále.⁵² Takové sousedství pomáhá lidem cítit se dobře a dodává jim sebeúctu.

Díky vytváření přátelských vazeb mezi sousedy, vznikají sousedské sítě, které mají nečekaně důležitý dopad na jedincův život, protože díky nim se zkvalitňuje život jedinců. Podle Tučka je větší podíl sousedských sítí na vesnicích, kde se lidé důvěrněji znají. Z uvedených čísel v jeho knize je patrné, že více než polovina respondentů z vesnic ve výzkumu uvedla, že mají mezi svými sousedy své velmi blízké přátele. V městských centrech to bylo kolem třetiny respondentů a podle autora, i přes to, že je to o dost nižší

⁵⁰ Schmeidler, K., *Sociologie v architektonické a urbanistické tvorbě*, 2001, s. 115 - 122.

⁵¹ Tamtéž, s. 160.

⁵² Patočka J., Heřmanová E.

číslo než na vesnicích, je to zajímavý poznatek. Městská centra jsou pro vývoj blízkých vztahů v sousedství méně vhodná, avšak díky tomuto číslu je patrné, že i zde má sousedství podstatný význam pro vznik sociálních vazeb.⁵³

V mém výzkumu se zabývám sousedskými sociálními vazbami a vztahy v nových souvislostech, vyvolaných změnami ve spolužití sousedů, díky rozšíření aplikace Airbnb. Praktickou část věnuji ubytovací aplikaci a vysvětlení, jak vznikla a na jakém principu funguje. Dále uvádím, jak se vyvíjel konflikt s Airbnb v jiných městech Evropy a popisuji, jak se vyvíjela situace v Praze.

⁵³ Bayer, I., Tuček, M., ed. *Soudržnost v diferencující se společnosti*, 2008, s. 163.

2. Praktická část

2.1. Aplikace Airbnb

Program vznikl na základě myšlenky trojice mladých mužů v San Francisku v roce 2007. Při hledání východiska, jak zaplatit nájem, dostali nápad vzájemné pomoci právě v rámci ubytovacích možností.

Dvojice přátel, Brian Chesky a Joe Gebbia, se ocitla v situaci, kdy nebyla schopná včas zaplatit nájem, a proto začala vymýšlet možnosti, jak problém vyřešit. Celý koncept vznikl ve chvíli, kdy se ve městě konala konference Americké průmyslové designérské společnosti⁵⁴, a protože ve městě nebyl dostatek cenově dostupného ubytování a účastníci shromáždění se snažili ušetřit, mladí muži dostali nápad. Nakoupili tři nafukovací matrace a vyzkoušeli nabídnout ubytování online. Nazvali je Airbed and Breakfast – v překladu nafukovací matrace a snídaně. Ubytovaní nabízeli za 80 dolarů na noc a jako bonus hosté obdrželi i pár tipů na vyhlídky v San Francisku a jeho okolí.

Třetí do skupiny později přibyl ještě Nathan Blecharczyk a společně se zakladateli se rozhodli internetové stránky zpřístupnit ostatním uživatelům. Problém nastal s financováním, jelikož nebylo jednoduché sehnat investory. Tým se skládal z absolventů designérských oborů univerzit a žádný investor plně nevěřil v úspěch aplikace. Proto se o rok později, v roce 2008, rozhodli vystoupit v na Národním demokratickém shromáždění⁵⁵ v Denveru. Složili seznam místních, kteří by mohli poskytnout ložnice k pronájmu a vytvořili designové boxy s cereáliemi, které online prodávali jako sběratelské předměty. Vydělali tisíce dolarů a zaujali tisk. O pár měsíců později byla stránka Airbnb zařazena mezi startupy⁵⁶. Investoři se začali o aplikaci zajímat, jelikož jako jedna z mála měla potenciál ihned vydělat peníze.⁵⁷

Pro pochopení celého problému je nutno se zamyslet nad významem a způsobem fungování této služby. Co to tedy Airbnb vlastně je?

⁵⁴ Osobní překlad autorky z anglického názvu *Industrial Designer Society of America*

⁵⁵ Osobní překlad autorky z anglického názvu *Democratic National Convention*

⁵⁶ Podle Fritsche je startup nově založená či začínající společnost. Oficiálně uznávaná definice startupu v současné době neexistuje. Poprvé slovo použil časopis Forbes v sedmdesátých letech minulého století. V České republice tento pojem zpravidla znamená podnikatelský záměr, který je jedinečný nebo má potenciál rychlého růstu a zisku. Mezi bývalé startupy se řadí i společnosti jako Facebook, Google či Apple. Společnost Airbnb se momentálně nachází mezi nejhodnotnějšími startupy a má hodnotu více než 26 miliard dolarů. K českým startupům se v kontextu s Airbnb řadí například společnost Blahobyty, kterou založil Adam Nedvěd. Společnost se stará o správu aplikace Airbnb v českém prostředí.

⁵⁷ Hempel, Jessi. Airbnb: More than a place to crash. *Fortune* [online]. 2012 [cit. 2018-06-23]. Dostupné z: <http://fortune.com/2012/05/03/airbnb-more-than-a-place-to-crash/>.

Platforma byla vytvořena na principu sdílené ekonomiky, kdy na jedné straně osoba vlastní určitý statek, který potřebuje osoba druhá, která si z nějakého důvodu nechce nebo nemůže tento statek zakoupit, a proto si jej od vlastníka půjčí za určitý obnos peněz, který vyhovuje oběma stranám⁵⁸. Aplikace začínala jako možnost přivýdělku obou stran, kdy držitel za pronájem svého pokoje nebo pouze volného lůžka získal možnost zvětšit svůj rozpočet. Naopak turista, který chtěl ušetřit za hotel nebo jiný běžně dostupný způsob ubytování, získal možnost ubytovat se u někoho doma za podstatně nižší cenu. Na začátku projektu zde nebyla jen myšlenka ušetřit a vydělat peníze. Majitel nemovitosti získal možnost poznat se s někým novým, koho by za normálních okolností neměl možnost potkat a také se s ním spřátelit. Turista na druhé straně získal možnost poznat kulturu, kterou se chystá navštívit, mnohem osobněji a vyslechnout od svého bytného i mnoho cenných rad, které by v hotelu nezískal. Tento způsob ubytování nezaujal veřejnost jen díky úspoře financí, ale byla zde i určitá nadstavba, která zapříčinila, že i lidé, kteří nemusí šetřit, využijí tento způsob ubytování, který je obohatí i o nové zážitky a zkušenosti.

Myšlenka, díky které aplikace vznikla, byla ušlechtilá, a řadu let, téměř do současnosti, fungovala na základě své ideologie. Jak je však posledních pár let patrné, z Airbnb se pomalu, ale jistě, stává lukrativní byznys, který s původním záměrem nemá mnohdy nic společného. Tento ekonomický aspekt ve zkoumané problematice má své důležité místo, protože způsob, jakým Airbnb momentálně funguje, vede k problémům, přímo ovlivňujícím problematiku, kterou se v bakalářské práci zabývám.

2.1.1. Airbnb a pronájmy

Sdílená ekonomika zažila v posledních letech velký boom. Díky tomu začaly vzkvétat aplikace, které na takovém principu fungují. Svým rozmachem však aplikace Airbnb změnila klasický ráz bytových domů, v tolik známých a navštěvovaných destinacích. Ve chvíli, kdy aplikace začala nabízet možnost přivýdělku touto cestou, začal se v jejich databázi zvyšovat počet lidí, kteří vlastnili nemovitost v turisticky lukrativních lokalitách. V posledních dvou letech rozmach dále pokračoval a lidé si touto cestou začali vydělávat a vytvářet si vlastní podnikání.

Lidé, ubytovávající hosty z Airbnb, neplatí poplatky, které musí platit hotely, a proto tyto krátkodobé pronájmy znevýhodňují hotely. Pronájem přes Airbnb je, mimo další

⁵⁸ Pichrt, J.; Boháč, R; Morávek, J., *Sdílená ekonomika - sdílený právní problém?*, 2017; Botsman R., *Defining the Sharing Economy: What Is Collaborative Consumption - And What Isn't?*, 2015.

důvody, tak levný i proto, že se takové pronájmy jen zřídka kdy řídí požárními a bezpečnostními opatřeními. Velkým otazníkem je placení daní. Jelikož se jedná o pronájem, mnoho lidí má pocit, že se jedná o daně z příjmů z nájmu⁵⁹, avšak je důležité posoudit, zda se jedná o krátkodobý pronájem, určený k rekreaci anebo dlouhodobý, kdy se musíte snažit o zajištění bytové potřeby nájemce. Pokud zajišťujete zároveň další služby, jako jsou výměny lůžkovin, úklid a další, které si normálně zajišťuje sám dlouhodobý nájemce, jedná se o příjmy z podnikání.⁶⁰

Jedním z důvodů, proč se aplikace těší hojně oblíbenosti, je i fakt, že lidé se neobávají pronajmout vlastní nemovitost nebo se pomocí aplikace ubytovat, jelikož pociťují bezpečí, když využijí tak známou internetovou stránku. Je velice jednoduché přivydělávat si touto cestou, kdy je člověk z velké části chráněn aplikací. Pravdou je, že více chránění jsou hosté, protože ten, kdo zde hledá ubytování, je mnohem více anonymní. Člověk, který ubytování nabízí, musí zadat velké množství údajů, včetně adresy jeho nemovitosti. Je tak velmi lehce dohledatelný.

Anonymní profil je na vytvoření jednodušší, rychlejší a lidé se nemusí bát zneužití údajů. Na druhou stranu anonymita vytváří pocit neviditelnosti a vede k problémům, s ní spojených. U aplikace Airbnb se jedná o záměrné skrytí údajů, které mají jedince chránit před zneužitím. Tento způsob ubytování je záměrně uživatelsky přívětivý. Lidé ocení, že nemusí dokládat důvěrné údaje a také se zdržovat vyplňováním dat, když si potřebují rychle zajistit ubytování. Tato skutečnost však vede k mnohým problémům. V průběhu mého výzkumu jsem získala výpovědi, které sice přímo nesouvisejí s tím, jak residenti vnímají hosty z Airbnb, ale vztah jako takový ovlivňují. Jeden z nich uvedu v přílohách mé bakalářské práce. Jak uvádím v praktické části práce, anonymita hostů z Airbnb vede k situacím, které se týkají mnou zkoumaného problému.

Podle pramenů, popisujících problémy s aplikací, se tento problém, vystupňovaný existencí Airbnb, snažila vyřešit pár let před Prahou i jiná města v různých státech po celém světě. Postup i výsledky se různily, avšak ve většině případů situace končila omezeními pro stránku s ubytováním. Souhrnně si místní primárně stěžovali na obtěžování imisemi a neukázněným chováním turistů. Tím, jak probíhal spor v jiných městech, se budu zabývat v další kapitole.

⁵⁹ Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, § 9 o daních z příjmů z pronájmů.

⁶⁰ Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, § 7 o daních z příjmů z podnikatelské činnosti.

2.1.2. Situace v jiných turisticky oblíbených městech v Evropě

Vzhledem k tomu, že v Praze je tato otázka zatím zkoumána primárně z ekonomického hlediska, není možné nalézt dostatečné množství důvěryhodných zdrojů pro výzkumnou otázku přímo z mnou požadované oblasti. Pohled na to, jak se stejný konflikt vyvíjel v jiných, důležitých a turisty oblíbených městech Evropy, jistě pomůže přiblížit problematiku a dostat se do jádra konfliktu ve vztazích k turistům, užívajících aplikaci Airbnb. Z mnoha zdrojů je patrné, že stejná problematika sužuje či sužovala mnoho dalších měst ve světě, nicméně, pro můj výzkum postačí pár evropských příkladů, které budou částečně podobné tomu pražskému.

V evropských městech dochází k různým reakcím místních na problémy spojené s turismem, ať už jsou to anti-turistické demonstrace nebo různé formy nenávistných vzkazů, jako jsou nálepky nebo graffiti na veřejných stěnách. Obyvatelé postižených měst tak protestují proti zvyšujícímu se turismu, a v návaznosti na něj pak vznikající další problémy, které residenty trápí, a proti nimž se následně snaží bránit⁶¹. Protože se situace vyostřuje i v Praze, nabízí se otázka, zda něco takového může nastat i zde, v srdci Evropy.

Mezi města, která situaci začala razantně řešit, jelikož zde bylo obyvatele snad nejvíce slyšet, patří Berlín a Barcelona. Často spekulované město je také Florencie, kterou doslova ničí nárůst turismu, a kde vznikla kampaň „Zachraňte Florencii.“⁶² Pražskému případu je v mnohém podobná také situace Lisabonu, který se bouří pod náporom rostoucího fenoménu, příznačného i pro nás – „Party tourism.“⁶³ Staré městské části hlavních nebo důležitých měst evropských států, jakožto jedny z nejnavštěvovanějších částí měst, začaly v průběhu posledních sedmi let řešit narůstající konflikty mezi residenty a turisty⁶⁴.

„Berlin does not love you.“⁶⁵ Slogan, který se začal objevovat po budovách a nábýtku napříč městem poprvé v létě 2011 inicioval, že obyvatelstvo nesouhlasí s mohutným přílivem návštěvníků. Tento fakt nepřišel z čista jasna, byla to reakce vyvolaná déle trvající nespokojeností místních na neřešenou a zhoršující se situaci s městským turismem.⁶⁶ Ten byl v Berlíně hojně podporován podnikateli a politiky, kteří

⁶¹ Colomb, C.; Novy, J., *Protest and resistance in the tourist city*, 2016.

⁶² Kampaň založil princ Ottaviano de' Medici di Toscana a jeho kolegové z International Medici Association.

⁶³ „Party turismus“ (vlastní překlad z angl. - „Party tourism“) - označuje určitý druh turismu, kdy cestovatelé přijíždějí do kýžené destinace za účelem užít si noční život, který je v té dané destinaci vyhlášený.

⁶⁴ Colomb, C.; Novy, J., *Protest and resistance in the tourist city*, 2016, s. 1 - 18.

⁶⁵ Colomb, C.; Novy, J., *Protest and resistance in the tourist city*, 2016 s. 2; pozn. Slogan, kterým dávali místní jasně najevo svou nevlídnost k turistům.

⁶⁶ Colomb, C.; Novy, J., *Protest and resistance in the tourist city*, 2016, s. 2 - 5.

jásali nad zvyšujícím se turismem a ekonomickým růstem. Místní se však začali obávat dalších problémů, které tato situace mohla vyvolat. Od 90. let rostlo číslo návštěvníků Berlína a turismus vzkvétal, byly zde však skryté hrozby, před kterými již od roku 2010 začala varovat národní a také mezinárodní média. Již o rok později nesouhlas potvrdzovaly nenávistné vzkazy od místních.

Situace v Barceloně byla podobně výbušná. Obyvatelé přestávali snášet chování turistů, obtěžujících místní velmi nevhodným způsobem. Aplikace Airbnb zde byla, podle Brianny J. Santolly, obviněna ze skutečnosti, že má na svědomí zvyšování turismu a neukázněné chování cestovatelů, čímž zapříčiňuje zhoršení stavu města. Místní odsoudili, že turisté zde nejsou napomínáni nebo dokonce trestně stíháni za nepřípustné chování, jako například v případě, kdy skupinka italských mladíků vyrazila na procházku nahá, napříč známou promenádou La Barceloneta.⁶⁷ Z toho důvodu obyvatelé v roce 2014 vystoupili proti turismu mohutnými protesty, které zaznamenal celý svět. Během probíhajících voleb se řešila důležitost omezení tohoto sektoru. Obyvatelé volali po spravedlnosti a požadovali, aby se jejich práva kladla před tento velký byznys.⁶⁸

Pokud shrneme tato fakta, hlavním argumentem residentů jsou převážně problémy, spojené s krátkodobými pronájmy, přičemž nejkontroverznějšími, v tomto případě, jsou ty z aplikací typu Airbnb, která zajišťují ubytování v residenčních prostorách. Obyvatelé center měst si nejčastěji stěžují na bujaré oslavy turistů, nevhodné odívání, hlasité projevy, nepořádek a další nepříjemnosti, které tento typ turismu přináší. Jelikož je Praha celé roky považována za místo, kam lidé jezdí za levným alkoholem a kluby na každém rohu, ve chvíli, kdy se cestovatelé ubytují v soukromém apartmánu v residenční oblasti, pořádají oslavy v bytě a nehledí na sousedy. Vyrušují pak místní i hlasitými projevy v ulicích a v ranních hodinách se vrací do pronajatého bytu a často v požívání alkoholu a slavení pokračují. V hotelu není možné si takto počínat, proto osobně vztahují tento fakt primárně k soukromým krátkodobým pronájmům.

Že se zde nachází velké ohnisko problému, dokazuje i přístup Airbnb, které začalo situaci řešit různými způsoby. Byly vytvořeny různé stránky, které radí začínajícím pronajímatelům s tím, jak postupovat při nabízení svého bytu, výjimkou nejsou ani rady, jaká pravidla turistům stanovit. Dalším krokem aplikace bylo spuštění online formulářů, kde samotní sousedé, žijící v bytě vedle apartmánu, pronajímaného přes Airbnb, mohou

⁶⁷ Tato situace byla zaznamenána fotografem Vicensem Fornerem, který takto zaznamenal provokativní chování italských turistů.

⁶⁸ Colomb, C.; Novy, J., *Protest and resistance in the tourist city*, 2016, s. 1 - 2.

podat stížnosti na hosty aplikace přímo na stránce Airbnb, která se bude snažit situaci vyřešit.⁶⁹

Vedle stížností místních, se ale objevují i pozitivní ohlasy na turisty, které se snaží je bránit. Podobně jako se objevily nálepky „Berlin does not love you,⁷⁰“ na druhé straně se někteří obyvatelé Berlína turistů následně zastali a dali za vznik sloganu „Berlin loves you.“⁷¹ Jejich argumentace byla jasná a logická. Němci velmi rádi cestují, nejen jako turisté, ale i za studiem či prací v zahraničí. Proto, podle místních, není čestné nenávidět turisty a bojovat proti nim, pokud oni sami chtějí, aby je v zahraničních městech přijali.

Při porovnávání případů jiných měst, stojí za zmínku i jeden netradiční. I když se konflikty v Berlíně a Barceloně vyvíjely podle podobného vzorce, ne vždy je to tak. Konfliktům ve městech, týkajícím se vzrůstajícího turismu, se vymyká případ ve Francii. I přes to, že Pařížané občas kritizují stav turismu v jejich městě, nevzniká zde žádná větší organizovaná opozice. Podle Colombové a Novyho, není přesně patrné, proč tomu tak je, avšak jedním z důvodů může být i fakt, že Paříž patří mezi první turistickou metropoli a místní jsou tedy s nimi sžiti.⁷² Navíc je nutné na Paříž pohlížet jako na multikulturní prostor, kterým skutečně je. Je nutné si uvědomit, že v tomto městě žijí velké národnostní a etnické enklávy, tudíž si veřejnost turismu nevnímá tolik, jako starousedlíci v jiných, více konzervativních městech, kterými například Praha nebo Berlín jsou.

2.2. Turismus a aplikace Airbnb v Praze

Praha, jakožto hlavní město České republiky, má přibližně rovnoměrný, každoročně pravidelně stoupající přírůstek obyvatel a je po středočeském kraji nejlidnatějším krajem státu. Přírůstek je zapříčiněn stěhováním obyvatel, přičemž z větší části se jedná o stěhování přes hranice státu, v menším rozsahu mezi kraji ČR. Dalším faktorem je přirozený přírůstek kraje.⁷³

⁶⁹ www.Airbnb.cz/neighbors.

⁷⁰ Colomb, C.; Novy, J., *Protest and resistance in the tourist city*, 2016, s. 2; Slogan, kterým dávali místní jasně najevo svou nevlídnost k turistům.

⁷¹ Colomb, C.; Novy, J., *Protest and resistance in the tourist city*, 2016, str. 67; Slogan, který vytvořili obyvatelé Berlína na obranu turistů. Vznikl těsně po původním „Berlin does not love you.“

⁷² Colomb, C.; Novy, J., *Protest and resistance in the tourist city*, 2016, str. 31 - 40.

⁷³ Čtvrtletní údaje o pohybu obyvatel v Praze. Český statistický úřad: *Krajská správa ČSÚ v hl. m. Praze*[online]. [cit. 2018-06-24]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xa/stav-a-pohyb-obyvatelstva-v-hl-m-praze-v-roce-2016>.

Obrázek č. 1. Mapa Prahy 1 s popisky jejích částí

Zdroj: Interaktivní mapa Prahy 1. In: ÚŘAD MĚSTSKÉ ČÁSTI PRAHA 1 [online]. [cit. 2018-06-22].
Dostupné z: <http://praha1.indigo.cz/>

Prahu 1 tvoří Staré město a Josefov a části katastrálních území Hradčany, Malá Strana, Nové město, Holešovice a Vinohrady. Tato oblast hlavního města je velmi významná a nachází se na jejím území mnoho významných pražských památek. Je to část Prahy, která je turisty snad nejvíce navštěvovaná a oblíbená nejen kvůli památkám. Nachází se zde i množství barů a klubů, koncipovaných proturisticky. Jak jsem již zmiňovala v předchozí kapitole, jedním z problémů městského turismu je „party turismus“, který je pro Prahu příznačný, jak uvádím níže. Z tohoto důvodu je Praha 1 částí, kde turisté vyhledávají ubytování. Hotely a jiné běžně známé formy ubytování jsou však v této oblasti drahé, a tak je nově vzniklá aplikace Airbnb turisty velmi žádaná.

Otázka situace v Praze je momentálně tak aktuální, že se jí zabývala v únoru roku 2018 vláda, v březnu téhož roku problém řešil magistrát města Prahy, a před nedávnem zveřejnila politická strana Piráti⁷⁴ svou představu řešení situace. Hovoří se o skutečnosti, že od léta začne fungovat omezení a bude stanoven limit na 30 až 120 dnů, na které může majitel byt použít pro krátkodobé pronájmy. Jedná se o prevenci zneužívání aplikace.

V loňském roce 2017 česká Finanční správa rozhodla, že služby nabízející ubytování prostřednictvím internetu považuje za ubytovací služby, a nikoliv za nájem. Příjmy z této

⁷⁴ Oficiální zkratka pro Českou pirátskou stranu.

činnosti tak podléhají nově také zdanění. Zároveň by poskytovatelé krátkodobých pronájmů měli platit městu či obci i ubytovací poplatky.⁷⁵

Od devadesátých let se postupně přival turistů do Prahy zvětšoval. Poslední roky zaznamenaly enormní růst, a stejně jako jinde, i přes mnohá varování ze strany odborné veřejnosti, nebyl dlouhou dobu brán zřetel na možná rizika.⁷⁶ Mnozí upozorňovali, že se z historické části Prahy, která má tradičně ráz residenční oblasti, stává „turistické ghetto.“⁷⁷ Experti k těmto závěrům došli i bez přítomnosti Airbnb na území Starého města. A s rozmachem aplikace se tento problém bude jistě prohlubovat a vyostřovat. Pokud totiž situaci porovnáme s Barcelonou, jak uvedla Brianna Santolly, Airbnb postupně přemění residenční apartmány na jakousi formu „mladých hostelů“ pro chudší sortu návštěvníků, kteří přijíždějí apriori za zábavou a alkoholem.

Faktorů, které vedly ke zvýšení turismu, bylo mnoho, avšak aplikace Airbnb je jedním z neopomenutelných, protože růst turismu v historické části Prahy v posledních letech velmi ovlivňuje. Platforma umožnila jiný (a levnější) způsob ubytování, což ovlivnilo i vzorek cestovatelů. Do Prahy začalo cestovat, mimo jiné, mnoho alternativních turistů, kterým záleží primárně na samotném zážitku. Na takový typ turistů Airbnb cílí, protože pro turisty je takový způsob ubytování dostatečně individuální a "domácí". Ubytovací aplikaci však využívá široký okruh cestovatelů, což vede ke skutečnosti, že aplikace momentálně ubytovává téměř padesát procent všech turistů v Praze. Zároveň ale čím více turistů se ubytuje přes Airbnb, tím více se zvyšuje pravděpodobnost, že bude docházet ke konfliktům mezi nimi a obyvateli.

Tento vznikající jev může být pozitivní, ale může mít i negativní dopad, záleží na úhlu pohledu. Přímou úměrou dochází ke zvyšování cen v centru, kde ceny byly vždy vyšší, než v jiných částech Prahy. Ve chvíli, kdy se byty, původně běžně užívané pro stálé bydlení, mění na krátkodobá přenocování, ubývá stálých obyvatel a začíná se centrum zaplňovat turisty, ceny stoupají vzhůru. S tím souvisí i další problém, který ovšem závisí na více faktorech, a to je vystěhovávání se obyvatel z centra. V rámci mé studie bych ráda na tento fakt nahlédla alespoň částečně pomocí odpovědí mého úzkého vzorku respondentů, kterého se tato problematika přímo týká. Samotný jev je však složitý a

⁷⁵ Lidé přes Airbnb nabízejí téměř 16 tisíc bytů, je to výhodnější než pronájem. Mění se ale charakter měst, čtvrti se vyliďňují. *Hospodářské noviny* [online]. 9. 6. 2017 [cit. 2018-06-24]. Dostupné z: <https://archiv.ihned.cz/c1-65761310-airbnb-v-cesku-nocleh-pro-statisice>.

⁷⁶ Judd, D.; R. a Fainstein, S., S., *The tourist city*, 1999, str. 179 - 197; Simpson F., *Tourist Impact in the Historic Centre of Prague: Resident and Visitor Perceptions of the Historic Built Environment. The Geographical Journal*, 1999, str. 173 - 183.

⁷⁷ Simpson F., *Tourist Impact in the Historic Centre of Prague: Resident and Visitor Perceptions of the Historic Built Environment. The Geographical Journal* 1999, 173 - 183; Kadlecová, V., 2009.

nekladu si za cíl získat na něj jasnou odpověď. Důležitějším výsledkem studie je pro mě charakteristika zkoumaných vztahů, které jsou nedílnou součástí problému, spojeného s Airbnb.

Vztahy k turistům dále ovlivňují faktory, které mají na vině samotní turisté, jako jsou hluk, nepořádek a další nepříjemnosti, se kterými se obyvatelé Prahy 1 musí potýkat. Praha 1 je však lokalita, která je hlučná sama o sobě, i bez Airbnb. Otázkou je, jak moc velký bude rozdíl v hluku a rušení, pokud se turisté začnou ve velkém ubytovávat v residenčních domech.⁷⁸

Jelikož cílem mé studie nebudou pouze faktory, které vztahy negativně ovlivňují, je nutné nahlédnout i na pozitivní stránky soužití residentů a turistů. Díky turistům vzrůstají zisky nejen městu, ale i (drobným) podnikatelům, kteří mají živnost v centru, kde je největší koncentrace turistů. To má jistě pro obyvatele Prahy pozitivní dopad. Další kladný aspekt je aktivní veřejný prostor. Město se snaží pořádat různorodé akce pro své obyvatele, což je součástí kulturního rozvoje. V centru města se však konají i akce, jako jsou různé večírky a koncerty, které ocení pravděpodobně mladší obyvatelé, a které by ale bez turistů měly tak malou účast, že by nebylo možné je pořádat. Já osobně se takových akcí ráda účastním. Tento aspekt nelze zobecnit jako vhodný pro každého obyvatele, ale stále je to pozitivní fakt, který pobyt turistů v našem městě umožňuje. Navíc díky turistům je město živější.

V neposlední řadě mnou zkoumané vztahy ovlivňuje i další hledisko, které část obyvatel považuje za dar moderní kosmopolitní společnosti, ale druhá část jej vidí negativně. Mám na mysli osobní blízkou interakci s cizinci, kdy bez vlastního přičinění máme možnost přicházet s cizinci a turisty do styku nejen ve veřejném prostoru, ale i v domácím prostředí. Kosmopolitní, převážně mladší vrstva našich obyvatel, je za tuto skutečnost ráda, protože má k cestovatelům takto blíž. Toto není v současnosti již vzácností, ale stává se běžnou situací. Druhá část obyvatel na turisty stále nahlíží jako na nevítaný objekt v jejich okolí, a v momentě, kdy se turisté objevují ve stejných dveřích, kde tito lidé mají domov, cítí se nepohodlně. Ve své studii bych chtěla tyto aspekty blíže prozkoumat a získat od respondentů představu o jejich osobních vztazích a přístupu k turistům.

⁷⁸Jak bude hlavní město Praha řešit porušování pořádku a nočního klidu? Ptá se Praha 1. *Praha 1* [online]. 2017 [cit. 2018-06-24]. Dostupné z: <https://www.praha1.cz//cps/odbory-a-oddeleni-66839.html>.

2.3. Metodika

2.3.1. Výzkumný problém, výzkumné otázky

Cílem mé studie bude zachytit povahu vztahu, který moji informátoři k Airbnb nájemníkům momentálně mají, a také to, jak se tento postoj k nim změnil od doby, kdy turisté začali hojně využívat Airbnb. Předpokládám, že během mého výzkumu se částečně dotknu dalších problémů, které trápí celou populaci Prahy 1, a to nejen můj výzkumný vzorek. Jsou to jevy jako zdražování, hluk, nepořádek a další skutečnosti, které během šetření vyplynou, a které budou součástí mnou zjištěných výsledků. Důležité pro mne tyto informace budou hlavně proto, že přímo ovlivňují stanoviska residentů, a následně mají vliv na celkovou problematiku platformy. Tudíž by výsledek studie mohl být i částečným přínosem pro vyřešení problémů, se kterými se Airbnb momentálně potýká.

Výzkumné otázky jsem zvolila tak, aby splňovaly podmínky kvalitativního výzkumu, a aby dokázaly vytvořit obrys mnou zkoumaného problému.

- I. Jak by se dal popsat vztah residentů k turistům z Airbnb?
- II. Jaké jsou významné faktory, které residenti deklarují jako rozhodující v jejich postoji ve vztahu k turistům, kteří se díky Airbnb stávají jejich sousedy?
- III. Jakým způsobem toto může ovlivnit pozdější život trvalých residentů v centrální části Prahy?
- IV. Mají turisté z Airbnb na svědomí rozpad pospolitosti v sousedstvích na Praze 1?

2.3.2. Výzkumná strategie

Při hledání nejvhodnější techniky pro získání požadovaného výsledku, jsem dospěla k názoru, že výzkum provedu pomocí kvalitativní metody, jejichž výsledků se nedosahuje pomocí statistických metod nebo jiných způsobů kvantifikace.⁷⁹ Mým úkolem bude na začátku zvolit téma a určit základní výzkumné otázky, které se mohou v průběhu výzkumu doplňovat nebo modifikovat.⁸⁰ Tato metoda zajistí, abych mohla co nejlépe pochopit stanoviska informátorů. Jedním z jevů, zkoumaných kvalitativní strategií, jsou právě vztahy a jejich popis. Zároveň potřebuji, aby informátoři nebyli ve

⁷⁹ Strauss, A.; Corbinová, J., *Základy kvalitativního výzkumu*, 1999.

⁸⁰ Hendl, J., *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*, 2005, str. 50.

svých výpovědích omezení konkrétními otázkami, ale abych mohla pomocí polostrukturovaného rozhovoru upravovat své dotazy tak, abych poté dokázala co nejdříve zachytit jejich přístup k Airbnb turistům.

Během bádání nebudu zohledňovat názory samotných turistů, kteří využívají ubytování na Praze 1 pomocí aplikace Airbnb, abych neodbočila od mé základní myšlenky výzkumu, pro který je primárně důležitý pohled ze strany stálých obyvatel.

Téma jsem si vybrala, neboť s ním mám osobně řadu zkušeností, což mi v mnohém usnadňuje pochopit tuto problematiku. I přes to, že mám v plánu zkoumat v práci pouze pohled ze strany residentů, mohu se vcítit do situace i ze strany krátkodobého souseda, a doufám, že i objektivně a nestranně nahlédnout postoje residenta.

2.3.3. Techniky sběru dat

Jak jsem uvedla již výše, technikou pro sběr dat pro mne bude polostrukturovaný rozhovor, díky němuž mohu využít širší tematické okruhy. Otázky, které budu respondentovi pokládat, nebudou stejné jako mé výzkumné otázky, protože ty jsou stěžejní v mé konečné analýze problematiky. Dotazování budou tázání otevřenými otázkami, které se budou týkat problematiky v širším měřítku, abych mohla problém objektivně pochopit a nahlédnout jej. Polostrukturovaný rozhovor jsem zvolila z důvodu větší volnosti při rozhovoru. V průběhu sběru dat budu moci reagovat na odpovědi informátorů, a v případě potřeby se dotazovat na nově vzniklé skutečnosti v problematice⁸¹.

Sběr dat bude probíhat v terénu. Začnu tím, že si předem vytvořím tematické okruhy, pomocí nichž postupně získám informace od svých respondentů. Výběr vzorku bude probíhat účelově, s ohledem na téma výzkumu. Informátorovi budu klást otázky, naslouchat mu a získávat od něj odpovědi. Rozhovor započnu úvodem, kdy se představím, vysvětlím své představy o výzkumu a sdělím důvody, proč jsem s výzkumem začala. V další fázi se pokusím o vytvoření důvěry mezi mnou a respondentem. Následně proběhne hlavní výzkum, kde se budu snažit získat odpovědi na mnou pokládané otázky. Nakonec rozhovor uvedu do neformální roviny a následně jej zdvořile ukončím.⁸² Pro získání přesných odpovědí svého respondenta použiji, s jeho souhlasem, diktafon, který použiji k následnému přepisu dat. Pokud respondent

⁸¹ Hendl, J., *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*, 2005, s. 174.

⁸² Wildemuth, B., M.; Zhang, Y., *Unstructured Interviews*. WILDEMUTH, Barbara M. *Applications of social research methods to questions in information and library science*, 2009.

nebude souhlasit s použitím tohoto typu zaznamenání jeho odpovědí, budu odpovědi zaznamenávat ručně, pomocí vlastních poznámek.

2.3.4. Výběr vzorku, prostředí výzkumu

Vzhledem k povaze mého výzkumu a způsobu sběru dat, který jsem zvolila, rozhodla jsem se pro účelovou strategii při výběru vzorku, jelikož kvalitativní výzkum se nesnaží zobecňovat na celou populaci jako kvantitativní, ale jde mu o zkoumání problému.⁸³ Vzorek budu vybírat s ohledem na zkoumaný jev a skupina bude omezena počtem, který jsem stanovila mezi deseti až dvaceti osobami, přičemž obě čísla jsou hraniční. Respondenty bude spojovat místo bydliště a důležité pro můj výběr bude i to, že v tomto jasně vymezeném místě informátoři žili alespoň poslední čtyři roky, kdy se v Praze začala aplikace čím dál častěji a více užívat a dostávat se tak do často spekulovaných témat pražské společnosti.

Vzorek respondentů budu hledat pomocí sociální sítě Facebook, která spojuje velké množství lidí. Existují zde i různé skupiny, které spojují členy, kteří žijí na stejném místě, jako je například Praha 1. Dále mi s volbou vzorku může pomoci i metoda tzv. sněhové koule. Residenti, kteří se zúčastní mého výzkumu, budou mít jistě přátele a známé v blízkosti jejich domova, a tudíž bude možné se seznámit s dalším možným informátorem i takovou cestou.

Místo rozhovoru nebudu předem stanovovat. Respondentovi se v mnohém přizpůsobím, aby mu rozhovor se mnou byl příjemný a nebyl ovlivněn mnou stanoveným místem.

2.3.5. Analytické postupy

Polostrukturovaný rozhovor přepíši a zpracuji co možná nejdříve po skončení schůzky s residentem, jelikož pro kvalitativní metodu je typické, že činnosti ve výzkumu se neoddělují, tudíž sbírání dat a následná analýza probíhají současně.⁸⁴

Již po prvním rozhovoru mohu reflektovat kladené otázky a odpovědi, a také redefinovat otázky tak, aby byly v souladu s výzkumným problémem. Důležité také je, abych dbala zvýšené pozornosti při rozhovorech a dalším informátorům nepodsouvala otázky podle výsledků z předchozích rozhovorů. Během analýzy provedu transkripci, získané informace si přečtu, rozčlením podle významu a zakóduji je, souběžně provedu

⁸³ Disman, M., 2002; Novotná, H., *Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele*. 2009/2010.

⁸⁴ Švaříček, R., Šedřová, K. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*, 2014, s. 207-247.

tematickou analýzu a do textu si budu dělat v případě potřeby poznámky. Díky této analýze budu moci lépe pochopit problematiku a najít v transkripci podobné vzorce, stejnosti a pravidelnosti, které následně budu mít za úkol interpretovat vlastními objektivními slovy a sloučit do teorie.⁸⁵

2.3.6. Hodnocení kvality výzkumu

V porovnání s kvantitativním výzkumem je hodnocení kvality kvalitativního složitější. Je zde dotazován poměrně malý vzorek respondentů, z tohoto důvodu tedy nemůžeme výsledky zobecnit a uplatnit na širokou veřejnost, ani výzkum přenést do jiného prostředí. Kvalitativní metodou výzkumu však může být naopak zajištěna vysoká pravdivost.⁸⁶ Pravdivosti ve výzkumu dosáhnou tím, že budu udržovat odstup od respondentů a budu se snažit zůstat po celou dobu výzkumu objektivní. Ze strany informátora může dojít ke zkreslení jeho odpovědí, protože si uvědomuje, že je zkoumán, či se chce jevit v lepším světle. Tohoto úskalí si budu vědoma v průběhu zkoumání a budu se snažit na něj brát zřetel. Pokusím se odlišit a vyselektovat odpovědi, které by mohly být takto ovlivněny. Jako výzkumnice se pokusím zůstat nestranná a neovlivňovat odpovědi informátorů.⁸⁷ U rozhovoru zajistím, aby byl vytvořen rámec, ve kterém se bude moci respondent vyjadřovat vlastním stylem a používat vlastní slova.

V průběhu výzkumu budu stále porovnávat výzkumnou otázku se získanými informacemi a vytvořenými závěry. Mým úkolem bude neodklonit se od mnou zvoleného tématu a nezabývat se irelevantními informacemi. Získané poznatky nemohu zobecnit na širší populaci, ale to není záměrem mé práce. Ke zjištění toho, co potřebuji (holistický vhled do problematiky), je mnou zvolená metoda vhodná a dostačující.

2.3.7. Etické otázky společenskovedního výzkumu

V úplných začátcích mého bádání své informátory ujistím, že velmi důležité pro mne bude chránit jejich osobní údaje, a samozřejmě i veškeré informace, které mi poskytnou, budou anonymní. Představím jim myšlenku svého výzkumu a přiblížím jim jeho začátek, průběh a závěr, který, doufám, povede k zodpovězení samotné problematiky jejich vztahů s turisty. Pro účast v mém výzkumu se informátoři

⁸⁵ Švaříček, R., Šedřová, K. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*, 2014, s. 207 - 247.

⁸⁶ Tamtéž, s. 28 - 39.

⁸⁷ Tamtéž, s. 28 - 39.

rozhodnou sami, a bude na jejich osobní vůli, zda budou chtít z výzkumu odstoupit nebo jej se mnou dokončit.⁸⁸

Vzhledem k mnou zvolenému typu výzkumu bude třeba, abych vytvořila písemný souhlas s účastí na výzkumu, který nechám své informátory podepsat. Pro objektivní zjištění potřebných informací bude důležité vytvořit mezi mnou a informátory důvěru. Zároveň informátory ujistím, že v případě jejich zájmu budou moci nahlédnout do výsledků mé studie a budu velmi ráda za zpětnou vazbu.

K mým informátorům budu přistupovat jako k respektovaným osobám a budu ručit za pravdivost výpovědí a mou nezavádějící a správnou interpretaci. Závěry mé práce budou podloženy prameny a výpověďmi mých dobrovolníků a nebude se jednat o mé spekulace.

2.3.8. Cíl výzkumu

Hlavním bodem praktické části bakalářské práce je výzkum, který si vzal za cíl nahlédnout na případ několika respondentů, kteří buď trvale žijí na Praze 1, nebo se zde ubytovali pomocí aplikace Airbnb. Díky individuálním případům jsem chtěla přiblížit fenomén Airbnb z jiné strany, než z jaké je běžně diskutován, a to z hlediska vzájemných vztahů obou skupin. Cílem výzkumu bude popsat, jaký vztah mají residenty Prahy 1 k turistům, kteří se pomocí aplikace Airbnb, stávají jejich krátkodobými sousedy. Díky výsledkům výzkumu bych ráda odpověděla na otázky, které jsem si vytyčila v metodice této studie a ráda bych navrhla možná řešení, pokud to vůbec bude ze získaných výsledků možné.

⁸⁸ Švaříček, R., Šedřová, K. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*, 2014, s. 43-45

2.4. Sociální interakce residentů Prahy 1 a turistů, využívajících stránku Airbnb

Jak jsem již uvedla v předchozích kapitolách, výzkum bakalářské práce se bude týkat interakce skupiny Pražanů a turistů, kteří pro ubytování využívají aplikaci Airbnb. Tento sociologický jev budu zkoumat z hlediska mezilidských vztahů, možného konfliktu mezi skupinami a vliv na vztah bude mít i městský turismus.

Mnoho lidí diskutuje o Airbnb hlavně z hlediska ekonomického - tam se problém týká pravděpodobně nejširšího okruhu lidí. Ze strany hotelů je slyšet domáhání se práva ve věci úniku zisků nekalou konkurencí. Dochází zde k podobnému konfliktu, jako mezi společnostmi Uber, která rovněž spadá do forem sdílené ekonomiky, a zaměstnanci taxi služeb, kteří se hájí tím, že jsou řádně evidovaní a odvádí určené poplatky. Jak bylo možné v Praze pozorovat posledních pár měsíců a ještě dříve již v jiných městech, takový konflikt může zajít velmi daleko a postupně začne ovlivňovat nemalou část populace, která se samotným konfliktem nemá co dočinění, ba dokonce ani takových služeb, jako Uber nebo taxi služby, nevyužívá. V tomto konkrétním případě se taxi služby se svým konkurentem snažily vypořádat stávkami a znemožňovaly tak plynulou dopravu v různých částech města. Takové chování se však dotýkalo téměř každého, kdo se v tu chvíli přesouval v centru Prahy a nepohyboval se pěšky. Auta taxi služeb, která stála v kilometrových kolonách za sebou, měla nasprejována na kapotách výstražná upozornění, že jejich konkurent se neřídí zákony a stát jim to lehkovážně toleruje.⁸⁹

Je nutné na tuto situaci nahlížet také z úhlu pohledu samotných obyvatel města. V tomto konkrétním případě takovým jednáním taxi služby znepříjemnily den lidem, kteří v tom čase byli svědky jejich nespokojenosti. Tento protest vznikl primárně na základě ekonomických aspektů a konkurence. V případě Airbnb, pokud by k nějakému podobnému sporu mělo dojít, ať už by protest měl jakoukoliv podobu, obyvatel by se tato situace jistě úzce dotkla. Můžeme se jen dohadovat, zda by se v Praze mohlo stát něco podobného, jako tomu bylo v Barceloně, jak jsem uvedla v předchozí podkapitole, kde obyvatelé vyšli do ulic a hlasitě protestovali proti turistům, speciálně proti těm, kteří využívali aplikaci Airbnb. V tomto případě se jednalo jistě o sociální problém, protože obyvatelé dále nemohli snášet, že jejich soukromí někdo takovým způsobem narušuje.

Ubytování prostřednictvím aplikaci Airbnb je specifické tím, že se hosté ubytují v residenční oblasti a na malou chvíli se stávají sousedy dlouhodobých obyvatel. Pokud se takto ubytuje turista, je to pro něj rozhodně přínosem. Pohybuje se v přirozeném prostředí,

⁸⁹ Poznátka z vlastního pozorování v terénu.

a ne v uměle vytvořené bublině v hotelech pro turisty. Místní kultury se může takřka dotknout. Není zde vyloučen osobní kontakt s residenty, speciálně ve chvíli, kdy turista žije u samotného residenta. Takový způsob ubytování však předpokládá určitý způsob chování ze strany turistů. Měli by mít na paměti, že takto zasahují do přirozeného prostředí residentů a měli by se chovat slušně a uctivě. Samozřejmostí je dodržování veškerých morálních zásad a pravidel, které by měl pronajímatel stanovit. Tím jsem se zabývala v předchozí kapitole.

Složitější je situace ze strany residentů. Často jsou v domech, kde residenti žijí, ubytování hosté z Airbnb bez jejich souhlasu a mnohdy je o tom nikdo neinformuje. To jsou mé osobní poznatky z hovorů s obyvateli Prahy, a i dalších měst, včetně zahraničních. Otázkou je, do jaké míry narušují nebo mohou narušit krátkodobé pronájmy život residentů. Tomu se dále věnuji v samotném výzkumu níže.

Pokud se ocitneme na jednom konci provazu a budeme těmi, kdo turisty z Airbnb každodenně potkává na schodech svých domovů, bude se nás to týkat úžeji, a poté již budeme mít silný důvod k zapojení se do diskuze o fenoménu jménem Airbnb.

V metodice výzkumu jsem si vytyčila cíl najít odpověď na několik otázek a k nalezení odpovědí mi měl pomoci kvalitativní výzkum, kdy pomocí polostrukturovaných rozhovorů a pozorování, jsem došla k získání potřebného množství dat. Počet mých respondentů byl nakonec stanoven na počet deseti residentů, jelikož již další data nebyla nápomocná k mnou zkoumané problematice. Jak je z analýzy patrné, odpovědi respondentů se ve větší míře opakovaly, a díky tomu bylo možné vytvořit závěr za pomoci tohoto vzorku informátorů.

V příložené mapě je zakreslená oblast, ve které žije mnou vybraný vzorek respondentů. Jedná se o Josefov a větší část Starého města. Domovy informátorů se nachází v různých ulicích ve vyznačené oblasti a žádní z nich nejsou sousedé.

Obrázek č. 2. Mapa Prahy 1 s popisky jejích částí a vyznačenou lokalitou, ve které žijí respondenti, kteří se účastnili mého výzkumu

Zdroj: Interaktivní mapa Prahy 1. In: *ÚŘAD MĚSTSKÉ ČÁSTI PRAHA 1* [online]. [cit. 2018-06-22].
Dostupné z: <http://praha1.indigo.cz/>

2.4.1. Existence Airbnb změnila ráz sousedství

V příložené tabulce jsou uvedené základní údaje o respondentech, žijících na Praze 1. Při výběru vzorku jsem se držela mnou stanoveného pravidla v metodice výzkumu a zjišťovala, kolik let v dané lokalitě informátoři žijí. Spodní hranici jsem nakonec stanovila na čtyři roky.

Tabulka 1. Seznam respondentů

	Věk	Pohlaví	Povolání	S kým žijí	Kolik let v domě žijí
Respondent č. 1	23 let	Žena	Studentka	Spolubydlení se studenty	5 let
Respondent č. 2	25 let	Muž	Student	Spolubydlení s kamarády	4 roky
Respondent č. 3	45 let	Žena	Kuchařka	S manželem a 2 dětmi	10 let
Respondent č. 4	75 let	Muž	V důchodu	S manželkou	Celý život
Respondent č. 5	41 let	Žena	Učitelka	S dětmi	11 let
Respondent č. 6	38 let	Muž	IT technik	S přítelkyní	9 let
Respondent č. 7	26 let	Žena	Studentka	Spolubydlení se studenty	5 let
Respondent č. 8	68 let	Žena	V důchodu	Sám	Celý život
Respondent č. 9	40 let	Muž	Policista	S manželkou, bez dětí	6 let
Respondent č. 10	55 let	Muž	Noční strážný	Sám	15 let

Zdroj: Vlastní zpracování na základě rozhovorů s respondenty

Z mého vlastního pozorování a vyprávění respondentů je patrné, že vizuálně se krátkodobí turisté od klasických residentů odlišují. Poznávacím znakem jsou často udivené nebo zmatené výrazy a velké tašky nebo kufry na kolečkách a fotoaparáty kolem krku, což je vlastně popis téměř každého turisty. Pokud se na tento úsměvný fakt a „klišé“ podíváme ze sociologického hlediska a toho, jaký vliv to má na residenty, vrátíme se do teoretické části a můžeme čerpat z díla Bacciho⁹⁰. Spisovatel zde hovoří o transformaci společnosti a řeší vznikající anonymitu, a tím možný pocit osamělosti, pramenící ze skutečnosti, že člověk ve velkém městě po celý den potkává samé neznámé tváře. Ve chvíli, kdy se resident vrátí domů, může na chodbě potkat pár sousedů, které nemusí znát důvěrně, ale poznává alespoň jejich tváře. Turisté jsou výraznější, než klasičtí občané, a tedy si jich obyvatel domu všimne dříve než ostatních sousedů. Zaujme jej nová tvář. Když však

⁹⁰ Livi-Bacci, Massimo. *Populace v evropské historii*, 2003, s. 153-160.

dennodenně potkává na chodbě svého obydlí nové tváře, skutečnost, kterou popisoval Livi-Bacci, se ještě prohlubuje, protože cizí tváře potkává prakticky i ve svém domově.

Vyvstává tedy otázka, zda může tento nový fenomén vést i k tomu, že lidé se budou cítit ve svém nejbližším susedství cize a osaměle.

Ze získaných odpovědí respondentů bylo patrné, že prakticky každý vnímá nové, krátkodobé susedy jako změnu od původního stavu. Krátkodobě ubytovaní turisté nemají v susedství, kde se ubytují žádné vazby, nedávají nic v sázku, a proto nemají důvod se ohlížet, zda okolí netrpí jejich dovolenkovými aktivitami.

Ze zákona jsou hotely provozovány mimo rezidenční oblast, v určité, zákonem dané vzdálenosti. Krátkodobé pronájmy tato opatření ignorují a přetvářejí v „hotel“ jakýkoliv apartmán, který se nachází i v rezidenční oblasti. Jak jsem již uvedla v práci výše, vytváří se zde určité „městské ghetto“, jak tento fenomén popsali mnozí odborníci.⁹¹

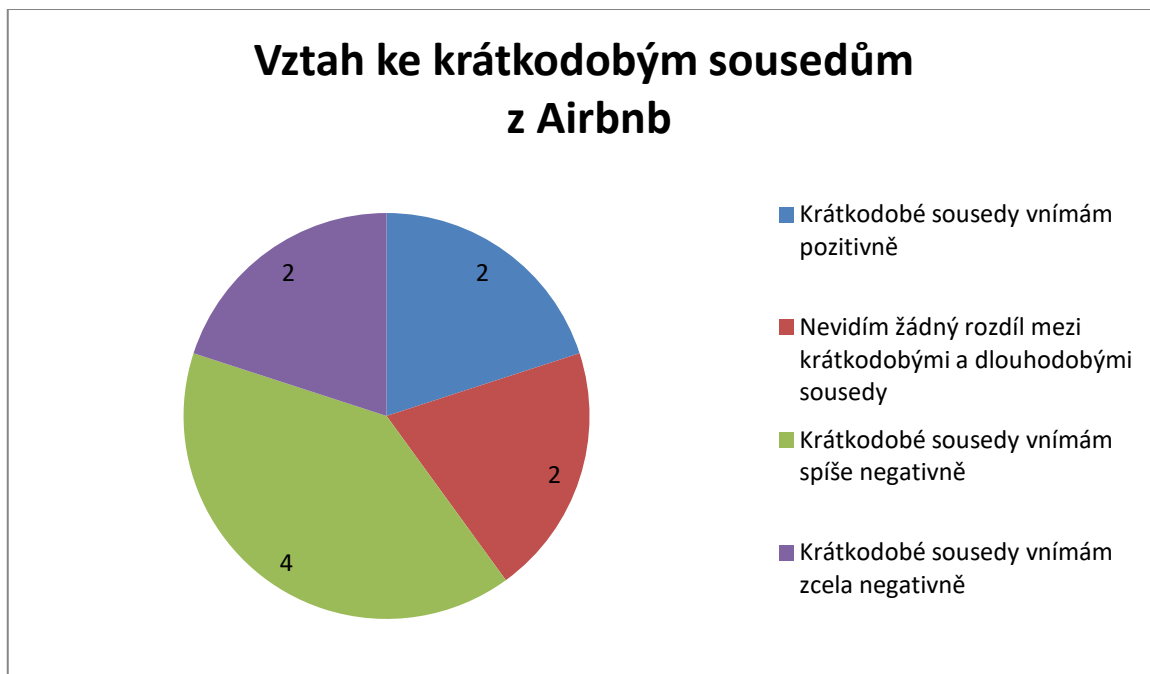
Respondenti fakt, že se v jejich bydlišti objevují krátkodobí susedé z Airbnb, vnímali převážně negativně. Dva respondenti uvedli, že jejich vztah k turistům je zcela negativní, čtyři respondenti mi sdělili, že interakce vnímají spíše negativně. Naopak dva respondenti tuto skutečnost vnímali pozitivně a poslední dva informátoři hodnotili svůj vztah k turistům jako neutrální a neviděli zde žádný rozdíl mezi jejich dlouhodobými susedy a krátkodobě ubytovanými turisty.

⁹¹ Simpson F., *Tourist Impact in the Historic Centre of Prague: Resident and Visitor Perceptions of the Historic Built Environment*. *The Geographical Journal* 1999, 173-183; Kadlecová, V., 2009.

2.4.2. Snadná možnost, jak se seznámit s turisty

Z uvedeného grafu je patrné, že situaci s krátkodobými sousedy vnímá větší procento respondentů negativně. Pouze dva respondenti jsou se sousedy z Airbnb spokojeni.

Graf č. 1. Vztah residentů ke krátkodobým sousedům z Airbnb

Zdroj: Vlastní zpracování na základě rozhovorů s respondenty

Kladně situaci vnímají dva, na sobě nezávislí rezidenti, kterými jsou mladí studenti - žena a muž. Oba studují vysokou soukromou školu, při škole nepracují a mají, podle jejich slov, mnoho volného času. Jelikož jim to finanční prostředky umožňují, bydlí na Praze 1, která je pro ně z hlediska umístění zajímavá. Slečna, kterou označím jako respondentku č. 1, se k bydlení vyjádřila takto:

„Bydlím na jedničce proto, že to mám všude blízko, i v noci, když se vracím domů, nemusím daleko jezdit městskou nebo brát si taxíka. Domu dojdu téměř pokaždé pěšky. Byt je mých rodičů, a protože je poměrně veliký, a bylo na mě, zda zde budu bydlet sama nebo ne, bydlím tu s kamarádkami. Spolu máme fajn vztahy.“

Podobně své bydlení popsal i respondent č. 2. Když jsem se první respondentky zeptala, jak vnímá situaci s turisty z Airbnb, sdělila mi:

„Já je negativně nevnímám. Na Praze 1 bydlím s vědomím, že je zde hlučněji, protože je to centrum. Víím, že je zde velké množství lidí, nejen turistů a víím, že mě dost pravděpodobně ráno vzbudí nějakí opilí lidé, ať už turisté nebo místní, kteří se zde také často hlasitě projevují...“

„Tito hosté z Airbnb jsou pro mě zajímaví. Jsou to ve valné většině cizinci, a konkrétně v našem případě jsou to téměř vždy mladí lidé. Možná je to dáno i tím, že byt, určený pro tyto pronájmy, se nachází ve sníženém přízemí. Jsou většinou velmi přátelští (krátkodobí sousedé). Jejich existence v domě má ale i své nevýhody. Já bydlím ve druhém patře, a vždy, když přichází noví turisté, slyším jejich kufry. To je hodně slyšet. Já mám tvrdý spánek, tak mě to ne vždy vzbudí, ale ostatní si na to stěžují. Dům má vysoké stropy, tak vše rezonuje, a k tomuto Airbnb bytu vede asi deset schodů, přes které ti turisté kufry převezou, aniž by je přizvedli. To pak dělá rámus.“

Z této výpovědi je patrné, že i když respondentce č. 1 osobně hluk příliš nevadí, a také je od bytu vzdálená dvě patra, čímž se hluk snižuje, stejně však určitý rámus slyší. Tomuto druhu obtěžování se budu věnovat v další podkapitole.

Respondentka č. 1 mi dále vysvětlila, proč situaci s Airbnb vidí pozitivně. Sdělila mi:

„Jsem vždy zvědavá, jaký nový krátkodobý soused přijel, proto se často jdu i sama seznámit. Začalo to asi před rokem. Věděla jsem, že jeden byt v přízemí se pronajímá přes Airbnb. Sama žiji ve svém bytě přibližně pět let. Dům má bytů několik a téměř každý má jiného vlastníka. Pro majitele bytu v přízemí bylo výhodnější byt nabídnout na trhu této aplikace, i přes to, že si dále platí za služby, které se o byt starají⁹². Má totiž takových bytů víc a „vynáší mu to“. Byt začal přes Airbnb pronajímat před dvěma lety. Nikdy jsem doma moc času nepobývala a akorát občas se mi stalo, že mě probudily hlasité projevy v cizím jazyce a zmiňované kufry. Přibližně před rokem jsem byla venku na páteční akci. Potkala jsem se tam s příjemnými cizinci, partou asi čtyř lidí a zapovídala jsem se s nimi. K ránu jsme se rozhodli, že půjdeme domů a rozdělíme se. Postupně jsme ale zjistili, že naše cesta vede podobným směrem, až jsme se ocitli ve stejném domě. To nás všechny pobavilo natolik, že jsme se sešli i další den a do dneška mezi sebou udržujeme kontakt a jsme

⁹² Aplikace, které se starají o bezproblémový průběh pronajímání bytů pomocí aplikace Airbnb – internetová stránka Blahobyty, 5hvězd a další. Často převezmou za majitele veškeré povinnosti, spojené s hledáním nájemců a úklidem.

přátelé. Také jsme se od té doby sešli, když přijeli znovu do Čech. Já je plánuji navštívit letošní léto ve Španělsku. Od té doby jsem se sama zajímala o to, jaké mám nové sousedy, a když jsem zjistila, jak příjemní mohou tito krátkodobí sousedé být, neváhám a často s nimi navazuji kontakt sama ve chvílích, kdy se cítím být sama...“

„Mám mnoho kamarádů, avšak z toho důvodu, že mám mnohem více času než mí přátelé a známí, často se stává, že bych se ráda s někým sešla, ale lidé v mém okolí zrovna nemají čas. Jsem člověk, který potřebuje být neustále v kolektivu, baví mě to a jsem velmi společenský člověk. Toto scházení se s lidmi, ubytovanými přes Airbnb, mě často zachrání ve chvílích, kdy se cítím být sama.“

Respondentka, na vzdory názoru Livi-Bacciho⁹³, ráda uvítá neznámé tváře, a často se díky nim necítí být osamocená. Jak uvedla, když jsou ubytovaní v domě, kde i ona bydlí, je mnohem jednodušší se s nimi seznámit, než oslovit někoho cizího někde úplně jinde. Respondentka mi sama svěřila, jak jednoduché je se s nimi seznámit tím, že bydlí ve stejném domě. Jednak může přijít za krátkodobými sousedy s nějakou záminkou, a tak navázat kontakt, a navíc se převážně turisté z ciziny necítí ohrožení, když se baví s někým, kdo žije v jejich blízkosti. Je to jednodušší, než s nimi navázat kontakt venku. Respondentka má, dle svých slov, ráda cizince, protože se od nich vždy dozví něco nového.

Dále jsem zjišťovala, jaký vztah má respondentka č. 1 s ostatními dlouhodobými sousedy.

„U nás v domě se nikdo příliš nepřátelí nebo jsem si toho alespoň nevšimla. Dlouhodobí sousedé se sotva pozdraví a nechovají se k sobě příliš přátelsky, avšak ani nepřátelsky. Je to takový neutrální kontakt. Navíc je často slyšet hluk i od samotných residentů v mém sousedství, jak v ulici, tak i v samotném domě.“

Podle výpovědi respondentky č. 1 a jejího přístupu je patrné, že turisté jsou mnohdy přátelštější a rádi se s místními seznámí. Rádi se dozvídají zajímavosti o naší zemi a ochotně popisují svou kulturu a zemi. Díky takové mezikulturní interakci se lehce může předávat jejich kultura a oni tu naši lépe poznají. Manažer Airbnb pro Českou republiku v časopise Reflex uvedl, že turisté, kteří využívají služeb Airbnb, nehledají jen nejlevnější ubytování,

⁹³ Livi-Bacci, Massimo. *Populace v evropské historii*, 2003.

ale i domácí prostředí. Jsou mnohdy zvědavější a snaží se kulturu poznat autentičtěji a jsou za takové poznání i ochotni zaplatit víc peněz, které ušetřili na ubytování.⁹⁴

2.4.3. Imise jako rozepře mezi dlouhodobými a krátkodobými sousedy

Respondent č. 2 má podobný názor na soužití s krátkodobými sousedy z Airbnb jako první informátorka. Druhý respondent se s nimi ale kontaktuje minimálně. Bydlí ve stejné oblasti jako předchozí respondentka, avšak v jiné ulici. Jemu pronajatý byt přes Airbnb také nevadí. Z výpovědi respondenta č. 2:

„Celý dům vlastní jeden majitel a část bytů pronajímá dlouhodobě a část bytů je určených pro krátkodobý pronájem. Osobně kontroluje, zda je v domě vše v pořádku a snaží se řešit i případné konflikty mezi sousedy. Byt, který je určen na pronájem prostřednictvím aplikaci, se nachází v prvním patře a já žiji ve čtvrtém. Turisté přes Airbnb se v domě chovají slušně. Vždy zamykají hlavní dveře, nekouří z oken a pravděpodobně ani uvnitř pronajatého bytu, jelikož není cítit kouř na chodbě; tyto pravidla dodržují pravděpodobně i častěji než dlouhodobí residenty, kteří to občas poruší. Občas je na chodbě slyšet hlasitější hovor v českém i cizím jazyce, což ne vždy musí být od turistů, jelikož i v samotném domě dlouhodobě nebydlí jen Češi. Hlučnější hovor nebo křik v nočních hodinách jsem nikdy nezaznamenal, dokonce ani od dlouhodobých sousedů. Krátkodobí sousedé mě nikdy výrazně neobtěžovali hlukem, zápachem nebo kouřem.“

„Pokud se ptáte na mé vztahy s dlouhodobými sousedy, tak musím konstatovat, že jsou pozitivní, ale hlubší vazby prakticky neexistují. Část dlouhodobých sousedů jsou cizinci a nesnaží se přátelit s ostatními sousedy. Velká část lidí se vůbec nezná. Osobně znám sousedy ze dvou bytů, které se nachází v mé bezprostřední blízkosti. Starší manželský pár, který bydlí pode mnou, občas potřebuje pomoc vynést tašky do třetího patra, kde žijí, protože v domě není výtah. Z krátkých hovorů s nimi jsem pochopil, že občas jim takto pomůže mnoho lidí z domu, tím však interakce končí. Další sousedé, které znám, jsou lidé, kteří bydlí na stejné chodbě jako já, avšak s těmi je interakce omezená na pozdravy a krátká konverzační témata, převážně o počasí. Pokud vím, takto to chodí v celém domě.“

⁹⁴ CVRČEK, Miroslav. Manažer české AirBnB: Turisty nekrademe, vytváříme vlastní. Pronajmete i vy svůj gauč. *Reflex* [online]. 28. 04. 2016 [cit. 2018-06-24]. Dostupné z: <http://www.reflex.cz/clanek/rozhovory/71107/manazer-ceske-airbnb-turisty-nekrademe-vytvarime-vlastni-pronajmete-i-vy-svuj-gauc.html?foto=0%3Fmver%3D1>.

Pro doplnění, jsem respondentovi č. 2 položila otázku, zda se pokoušel iniciovat hlubší interakci se sousedy. Uvedl, že:

„Jsem člověk, který většinou nenavazuje hovor první a ostatní v domě se o to také nesnaží. Dalším důvodem je to, že nás v domě bydlí velmi rozdílná sorta. Je tu pár starších sousedů, starousedlíků, kteří zde žijí celý život. Poté tu je pár cizinců a zbytek jsou Češi, různých věkových kategorií. Někteří mají děti, jiní studují. Nepřijde mi, že bychom měli mnoho společného. Pak tu jsou asi dva - tři byty, které jsou pronajaté přes Airbnb a tam se lidé neustále mění. Mám k nim pozitivní vztah, vždy mě mile pozdraví a neruší mě, ale tím interakce končí. Hezký vztah mám s tím starším párem, ale přátelstvím bych to nenazýval. Na to se známe příliš málo.“

Z odpovědí respondenta č. 2 jsem zjistila, že v jeho domě se chovají hosté slušně a dodržují stanovená pravidla. Usuzuji, že majitel bytů, pronajímaných přes Airbnb, pečlivě vybírá hosty a apeluje na ně, aby dodržovali předpisy a chovali se vhodně a úměrně tomu, kde se ubytovali. Tudíž je z tohoto případů možné poznat, že ne vždy musí být s hosty z Airbnb pouze problémy, ale pokud se majitelé postarají o to, aby na obou stranách byla spokojenost, nikdo nemusí existencí aplikace v domě trpět.

Když se začneme zabývat tím, proč mají ostatní respondenti spíše negativní nebo zcela negativní povahu vztahů s turisty z Airbnb, v odpovědích respondentů, můžeme nalézt pádné důvody, které jsou s imisemi pevně spjaty.

Například hluk je dán převážně pravidelným střídáním se turistů. Jak respondentka č. 1, tak i téměř všichni ostatní informátoři uvedli, že střídání turistů je charakteristické a vždy poznají, když jedni odjíždí a další přijíždějí. Rušení tímto druhem imise, které jsem rozvedla již v teoretické části, je nepříjemné a často to velmi snižuje kvalitu života, minimálně spánku trvalých residentů, kteří v daném domě bydlí. Zároveň je velmi složité se v takové situaci bránit. Podle Bernarda se v takovém případě posuzuje hodina a den, kdy k hluku dochází a řeší se i to, jak často se opakuje. Přičemž je důležitá určitá intenzita hluku.⁹⁵ Podle zákona musí hluk přesahovat míru přiměřenou poměrům. Turisté se zde navíc střídají, takže není možné podat oznámení na jednu určitou osobu, to by soused musel podat oznámení na obtěžování hlukem přímo na majitele bytu, který je pronajímán přes aplikace Airbnb. Jelikož, dle výpovědí informátorů, residenti často ani nevědí, na

⁹⁵ Bernard, M. Soukromoprávní prostředky ochrany před hlukem. *Právní rozhledy*. 2008, č. 5, s. 168.

koho, a kde si mají stěžovat, raději nepodnikají žádné kroky a tiše snášejí snížený komfort bydlení v jejich domově.

Respondentkou č. 3 je žena, která v bytě na Praze 1 žije přibližně deset let. Má manžela a dvě děti. Žijí v druhém patře a mají mnoho zkušeností s nájemníky z aplikace Airbnb. Žijí v podnájmu a celý dům vlastní jeden majitel. Ten opět část bytů pronajímá dlouhodobě a část bytů využívá k účelům krátkodobého pronájmu. Majitel má zaplacenou službu, která se o byty pronajaté hostům z Airbnb stará. Lidé, kteří se ubytovávají v domě, kde žije respondentka č. 3, pomocí aplikace Airbnb, jsou různí. Někdo do bytu přijede na celý týden a někdo jen na víkend nebo pár dní. Jsou to rodiny s dětmi, cizinci, Češi, mladí lidé i lidé na služebních cestách. Informátorka mi sdělila:

„S turisty z Airbnb máme často potíže. Jeden byt, pronajatý přes Airbnb, je přímo pod námi a jeden je nad námi. Když jsou zde ubytovaní lidé pouze na víkend, je dost pravděpodobné, že půjdou večer ven a často takoví nájemci slaví až do ranních hodin a mnohdy pokračují i v pronajatém bytě. Stalo se asi třikrát, že jsme museli volat policii, protože byli neúnosně hluční. Ve většině případů stačí, když dojdeme zazvonit nebo zaťukat. Problém ale je, že se stejně v tu noc nevyspíte, i když se ztiší, stále je to trochu slyšet, ne už však na to, abychom volali policii. U těch třech případů nepomohlo ani třetí upozornění, poté jsme začali volat policii, to však bylo i třeba na základě dalších sousedů, kteří si začali také stěžovat.“

Respondentka č. 3 mi při rozhovoru vyprávěla jednu událost, kdy byla situace s hosty z Airbnb nejhorší a končilo to zásahem policie, která ten večer musela přijet dokonce dvakrát.

„Odehrálo se to přibližně před rokem, kdy se v bytě přes Airbnb ubytovala parta česky mluvících mladých mužů. V průběhu večera požívali větší množství alkoholu a drog, což bylo poznat podle jejich chování a také byla cítit na chodbě marihuana. V pozdních hodinách je bylo čím dál víc slyšet a asi kolem jedné hodiny ranní byla zavolána policie poté, co byli hosté z Airbnb předem upozorněni ústně. Když policie dorazila, v bytě se mladí muži uklidnili. Policie s nimi promluvila a odjela. Prakticky ihned po odjezdu policie, nájemníci z Airbnb ve slavení pokračovali. Kolem půl třetí ráno jsme zavolali na policii znovu. Tentokrát byl zavolán i majitel, ale hosté z Airbnb mezitím zmizeli. Zůstalo po nich zničené zábradlí u společného schodiště, odřené zdi a byt, který měli pronajatý, byl

prý úplně zničený, což jsem se ale dozvěděla od dalších sousedů. Majitel se všem ostatním nájemníkům omluvil, ale dál se k situaci nevyjadřoval. Co vím, tak to dále neřešil a opravy zaplatil sám, bez náhrady škod od nájemníků z Airbnb.“

Tato informátorka uvedla, že její vztah ke krátkodobým nájemníkům je zcela špatný. Kvalita jejího života se snížila poté, co se byty v domě, kde žije, začaly pronajímat přes Airbnb. Často se v noci nevyspí, protože turisté ji obtěžují hlukem a často i kouřem, kdy kouří z oken pronajatého bytu. Respondentka tvrdí, že jediné, co dodržují, je zamykání vstupních dveří.

Třetí respondentky jsem se tázala, jaké vztahy udržuje s ostatními sousedy, kteří v domě žijí delší čas a dlouhodobě. Odpověděla mi:

„Se sousedy se znám osobně a s mnoha z nich si občas posedím u kávy a popovídám si. V domě jsem se seznámila i se svou blízkou přítelkyní. S hlukem v domě nikdy problém nebyl a sousedé se vzájemně respektovali. Stále mezi sebou udržujeme dobré vztahy a existence Airbnb v domě vazby nenarušila, avšak mnoho obyvatel přemýšlelo, že se odstěhuje z domu. Byli to převážně ti, kteří v domě žijí méně než dva roky a nejsou tolik zvyklí tam žít. I mezi nimi mám přátele. Pokud bych na dům nebyla tolik zvyklá, také bych o odchodu přemýšlela. Majitel bytů je slušný a problémy se snaží řešit, nicméně sdělil nám, že bude byty pronajímat přes Airbnb nadále.“

Z rozhovoru s respondentkou č. 3, jsem cítila určitou bezmoc, kterou jsem zaznamenala i u dalších respondentů, kteří uvedli, že s pronajímáním bytů prostřednictvím Airbnb v jejich domovech nesouhlasí. Další respondent, č. 4, který uvedl, že je zcela nespokojený, byl muž v důchodovém věku, který žije na Praze 1 celý život. Kvalita jeho života se zhoršila poté, co v domě, kde žije, začalo Airbnb fungovat. Jako důvody uvedl imise hluku, zápachu a kouře. Z vyprávění dalších tří respondentů, kteří byli spíše nespokojení, jsem zaznamenala, že jejich důvody ke stížnostem jsou podobné. Ve velké míře se mezi výtkami objevovalo nedodržování zavedených pravidel v domě, jako je zákaz kouření z oken, pohazování nedopalků od cigaret, zamykání vchodových dveří. Respondenti si často stěžovali na nepořádek na chodbách a poházené odpadky ve společných prostorech. Pravidelně docházelo k narušování nočního klidu, ať již bujarými večírky nebo výše uvedeným přesouváním zavazadel, hlavně kufrů, protože v mnoha domech bylo možné se ubytovat přes Airbnb v jakoukoliv hodinu, tudíž byli respondenti

buzení příjezdem hostů i v nočních a brzkých ranních hodinách. Z výpovědí jsem zaznamenala mnoho případů, kdy turisté slavili a požívali alkohol a jiné omamné látky v průběhu týdne, a samozřejmě i o víkendu, dlouho do noci a vraceli se z pražských klubů a velmi hlasitě se mezi sebou vyjadřovali či jinak narušovali noční klid. Všechna výše uvedená fakta snižovala kvalitu života respondentů z Prahy 1.

Čtyři respondenti, kteří uvedli, že jsou spíše nespokojení, nezaznamenali žádnou výraznou situaci, při které by museli volat policii nebo neodkladně kontaktovat majitele. Avšak v dlouhodobém měřítku, řešili s majiteli bytů, používaných na krátkodobé pronájmy, porušování imisí, které je však neobtěžovaly v nepřiměřeně vysoké intenzitě. K obtěžování hlukem, kouřem a dalším imisím docházelo pravidelně a respondenti uvedli, že jim to výrazně zasahuje do života a zhoršuje kvalitu jejich života. Na druhou stranu, i mnoho z jejich dlouhodobých sousedů je obtěžuje podobným způsobem. Jak mnoho respondentů zmínilo, jsou si vědomi toho, že v lokalitě, kde žijí, je hluk i bez existence Airbnb. Praha 1 není typická lokalita pro rodiny a žije zde velké množství cizinců a mladých lidí. Další sortou jsou původní obyvatelé, kteří zde žijí celý život a jsou na hlučnější lokalitu zvyklí. Jak uvedla většina respondentů, co se imisí týče, velký rozdíl mezi krátkodobými a dlouhodobými sousedy v jejich bydlišti není.

2.4.4. Diskomfort z důvodu častého střídání se obyvatel domu

Co považují informátoři za další negativum je fakt, že se v jejich domě střídá takové množství cizích lidí. I přes to, že s dlouhodobými sousedy neudržují blízké vztahy, mají rádi určitý stereotyp⁹⁶ a považují krátkodobé sousedy za diskomfort. Jak uvedl respondent č. 10:

„Cítím se jako v hotelu, když každý den na chodbě potkám cizího člověka, který navíc hovoří cizím jazykem. Hosté z Airbnb často nezdraví, ale to ani někteří dlouhodobí sousedé.“

Poslední respondent jako negativní fakt označil, že turisté mluví cizím jazykem, avšak ne vždy jsou turisté cizinci, jak je patrné z výpovědí ostatních informátorů. Z tohoto důvodu, mohu usuzovat, že občas dochází k negativnímu přístupu k hostům z Airbnb i z

⁹⁶ Podle Petrušky je stereotyp neměnný soubor představ o člověku nebo skupině lidí, který významně ovlivňuje vnímání, hodnocení i postoje vůči nim. Podle stereotypů člověk přisuzuje určité rysy a vlastnosti bez výjimek všem členům dané skupiny. Často jde o zobecněný názor na jistou skupinu a nemusí vycházet z vlastní zkušenosti.

důvodu stereotypních a částečně xenofobních⁹⁷ názorů ze strany residentů. Vysvětlení to však může mít i jiné, zcela prozaické. I přes to, že multikulturalismus v Evropě postupuje nesmírným tempem, mnoho lidí stále nezná jiný jazyk než češtinu a rádi se zdržují v přítomnosti česky mluvících obyvatel. Nemusí vždy jít o xenofobní názory, ale i primárně o neznalost společného jazyka, jakým by se mohli s cizinci dorozumět. Navíc se tu nejedná pouze o jazyk, ale i o určitou kulturní odlišnost, kterou člověk, který nepřichází s cizinci často do styku a nekomunikuje s nimi, nemůže pochopit. Tento fakt však neplatí pouze v jeho domově, ale i mimo něj, kde se však lidem, mluvícím jiným jazykem, může vyhnout. Ve vlastním bydlišti to udělat nemůže a jeho pocit diskomfortu je pochopitelný.

Prakticky všichni respondenti uvedli, že turisté z Airbnb důsledně dodržují zamykání vchodových dveří. I přes to, ale cítí určitou nejistotu, protože se turisté často mění a další host z ubytovací aplikace dveře zamknout nemusí. Respondenti se tak obávají, že vchodové dveře zůstanou otevřené celou noc, a protože žijí v centru, kde je vysoká koncentrace lidí, do jejich domu může vniknout kdokoliv a může v domě něco zničit, v nejhorším případě je může vykrást nebo jim ublížit. Dva respondenti se dokonce obávají nebezpečí přímo ze strany krátkodobých sousedů. Takový pocit mají respondentka č. 3 a respondent č. 4, kteří zároveň uvedli, že jejich vztah k turistům z Airbnb je zcela negativní. Oba informátoři mají špatné zkušenosti s krátkodobými pronájmy a jejich přístup je pochopitelný, jak je možné usoudit z událostí, které se udály v domě třetí respondentky, které jsem uvedla v práci výše.

Příložený graf ukazuje, že většina respondentů necítí nebezpečí přímo od krátkodobých sousedů, avšak obávají se následků jejich počínání. I přes to, že se do nynější doby chovali turisté z Airbnb v jejich domě slušně, není vyloučené, že se přes aplikaci v domě ubytuje někdo, kdo si tak ohleduplně počínat nebude.

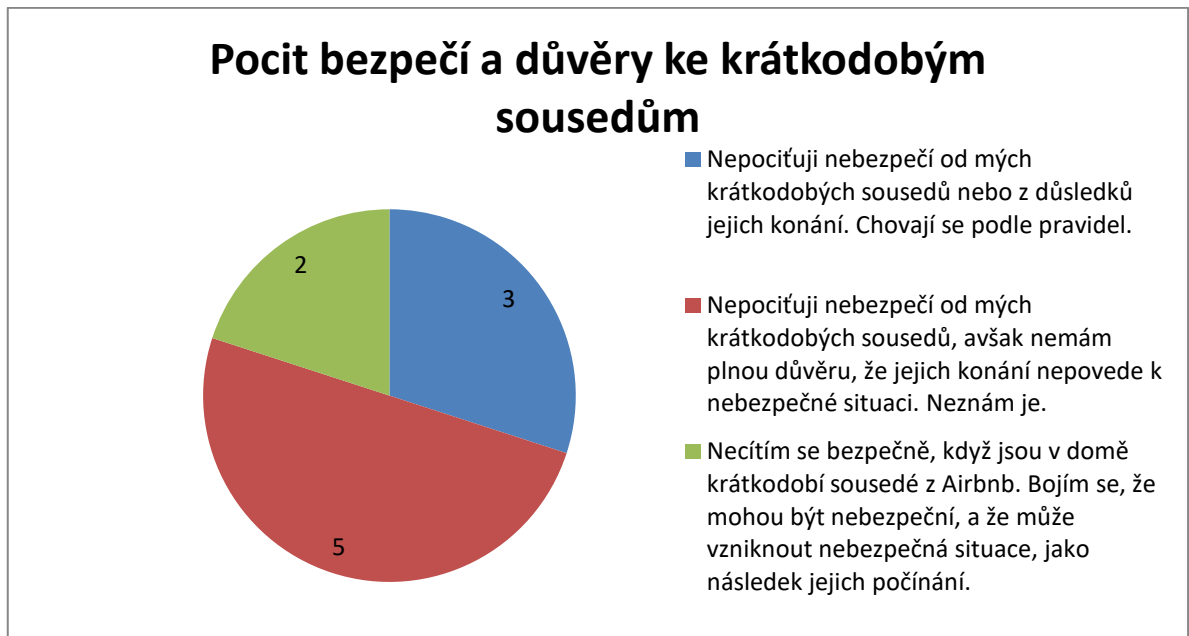
Když jsem zjišťovala, čeho se residenti, kteří uvedli, že necítí plnou důvěru ke krátkodobým sousedům, obávají, sdělili mi několik poznatků. Přímo uvedu komentář respondenta č. 6:

„Když se zamyslím, tak do dnešní doby se v našem domě neudála žádná nebezpečná situace, za kterou by mohli krátkodobí sousedé nebo kterou by vyvolali neopatrným jednáním. Zamykají dveře, v pronajatém bytě večírky nepořádají, a když se vrací v ranních

⁹⁷ Xenofobie je podle Petrusky chování, které spočívá v nedůvěře, odporu, nepřátelství či strachu ze všeho cizího. Často vychází z předsudků, které si jedinec osvojuje od vnější autority a pramení z nedostatků objektivních informací, což vede k pocitu ohrožení. Do určité míry může být xenofobie přirozeným jevem, jelikož obavu z „cizího“ můžeme pozorovat už u miminek.

hodinách zpět z pražských klubů, tak se snaží chovat potichu, asi tak jako dlouhodobí sousedé. Velký rozdíl mezi nimi a dlouhodobými sousedy tedy nepociťuji. Nejistý jsem ale ze skutečnosti, že se zde turisté z Airbnb střídají tak často. Může se tedy jednou ubytovat někdo, kdo pravidla dodržovat nebude a nějaká nebezpečná situace může nastat.“

Graf č. 2. Pocit bezpečí a důvěry ke krátkodobým sousedům

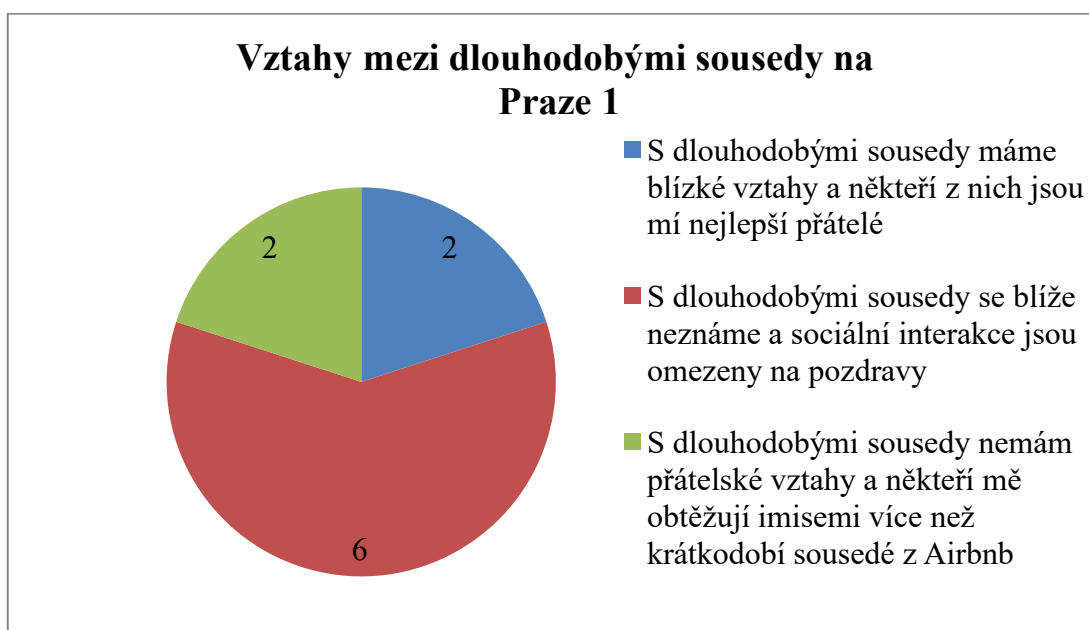

Zdroj: Vlastní zpracování na základě rozhovorů s respondenty

2.4.5. Pospolitost v sousedstvích na Praze 1 a vliv Airbnb na tento jev

Z uvedeného grafu je patrné, že pozitivní a přátelské vztahy, které vyznačují silné sousedství, mají se svými dlouhodobými sousedy pouze dva respondenti. Většina respondentů uvádí, že se mezi sebou s dlouhodobými sousedy blíže neznají a dva informátoři uvádějí spíše negativní vztahy.

Graf č. 3. Vztah respondentů k jejich dlouhodobým sousedům

Zdroj: Vlastní zpracování na základě rozhovorů s respondenty

Jak jsem rozebírala v teoretické části, sousedství můžeme podle Schmeidlera rozdělit na silná a slabá, přičemž silná sousedství vykazují pospolitost a hlubší vazby mezi sousedy.⁹⁸ Slabá sousedství se vyznačují povrchními vztahy a pospolitost v nich prakticky neexistuje. Z mého výzkumu je patrné, že na Praze 1 je silné sousedství výjimkou a v okolí téměř každého mého respondenta převažují povrchní vztahy. Pospolitost mezi lidmi je v této pražské lokalitě minimální a sousedé jsou pro sebe spíše cizinci. Pravděpodobně s tím souvisí fakt, kdy postupným se vytvářením velkých měst a stěhováním se lidí do neznámého a velkého místa za živobytím, dochází k tomu, že v hlavních a velkých městech, jako je Česká republika, pospolitost postupně mizí a sousedé se mezi sebou přestávají důvěrně znát.

Na základě odpovědí respondentů vyšlo najevo, že turisté z Airbnb, pravděpodobně nemají na svědomí rozpad pospolitosti sousedů, protože tam, kde jsou lidé zvyklí se spolu přátelit a pomáhat si, tam se nic nezměnilo. V domech a sousedstvích, kde jsou vztahy chladné, tomu tak bylo i před existencí Airbnb. Lidé spolu dále nenavazují žádné vztahy. Zjišťování, proč došlo k rozpadu pospolitých vztahů v sousedstvích na Praze 1, by obsáhlo další bakalářskou práci, a proto se tomu hlouběji věnovat nebudu. Pro můj výzkum stačí zjištění, že konkrétně na tuto problematiku existence Airbnb neměla velký vliv, pokud vůbec nějaký měla.

⁹⁸ Schmeidler, K., *Sociologie v architektonické a urbanistické tvorbě*, 2001, s. 115-122.

I přes to, že sousedství na Praze 1 nelze považovat za silná a pospolitost v nich téměř neexistuje, stále zde můžeme vidět určité faktory, které život v nich usnadňují, přispívají tím k pocitu soudržnosti a zvyšují kvalitu života sousedů. Jak bylo uvedeno v teoretické části práce, podle Ouředníčka je jedním z faktorů i účelové očekávání pomoci a emociální podpory.⁹⁹ Tato skutečnost je asi nejvíce důležitá pro sousedy v důchodovém věku, kteří příležitostně potřebují pomoci například s těžkým nákupem nebo jiným způsobem. To bylo patrné z odpovědí respondenta č. 2, který uvedl, že vztahy v jeho sousedství jsou neutrální a sousedi se mezi sebou znají jen od vidění, i přes to však většina z nich pomůže starším lidem, kteří bydlí v jejich blízkosti, ať už s těžkými taškami nebo si s nimi chvíli popovídá. Z rozhovorů se dvěma respondenty v důchodovém věku navíc byl tento aspekt z jejich stran zdůrazňován častěji, než negativní postoj ke krátkodobým sousedům. Pochopila jsem, že pokud se turisté z Airbnb chovají v domech slušně a snaží se dlouhodobé residenty alespoň zdravit, ani starší starousedlíci s nimi nemají problém, protože jsou na turisty z centra zvyklí.

V kontextu zanikající pospolitosti v sousedstvích je důležité také poznamenat, že chápání rodiny jako celku či jakési základní jednotky se velmi zúžilo, a za členy blízké a spojené těsnými rodinnými pouty je považován stále menší počet osob, a následně, v širších vztazích, se lidé sobě více odcizují. Z tohoto důvodu je také jasné, že lidé mezi sousedy budou mít méně vazeb, než tomu bylo dříve.

⁹⁹ Ouředníček, M., Temelová, J., *Sociální proměny pražských čtvrtí*, 2012; Ouředníček, M., Temelová, J., *Nové sociálně prostorové nerovnosti, lokální rozvoj a kvalita života*, s. 625-631.

Závěr

V bakalářské práci jsem se snažila vykreslit podobu vztahů mezi dlouhodobými a krátkodobými residenty Prahy 1. V teoretické části jsem položila základy k vysvětlení problematiky a zabývala se v ní sociologickými aspekty této práce.

Studovala jsem sociální percepce, vznik skupin, jejich význam a způsob, jakým se člení. Jelikož se má práce týká residentů a jejich sousedů na Praze 1, základním stavebním kamenem je i fakt, že takové sousedství vzniklo díky transformaci společnosti, kde mou oporou byl primárně Massimo Livi-Bacci.

To, co umožňuje fungovat samotné společnosti a sousedství v menším měřítku, jsou normy a sociální kontrola, která je nezbytná pro udržování chodu společnosti.

Důležitým pojmem ve vztazích v sousedství je pospolitost, která zajišťuje dobré vztahy mezi lidmi. Díky tomu stoupá kvalita života jedince. Z dobrých vztahů v sousedství může vzniknout komunita, která se vyznačuje pravidelnou komunikací, blízkými vztahy, vzájemnou pomocí a podobným životním stylem. Vedle vztahů s rodinou, přáteli a kolegy v pracovním procesu, jsou sousedské vztahy dalším ukazatelem kvality života.

Jak dokázal výzkum, v mnou zkoumané lokalitě nedocházelo k narušení pospolitosti v sousedských vztazích existencí aplikace Airbnb. Pokud byly v místě před začátkem fungování aplikace dobré a přátelské vztahy, pokračují nadále. Z důvodu obtěžování imisemi, však část residentů v domech, kde jsou vztahy k hostům z Airbnb zcela negativní, přemýšlí o odchodu a stěhování. Kvalita jejich života se zhoršila od doby, co začala aplikace v jejich domě fungovat. Tento aspekt by poté mohl mít negativní vliv na povahu sousedství na Praze 1. V této lokalitě by to do budoucna mohlo znamenat odstěhování se velké části obyvatel, kteří nechtějí bydlet v domě, kde se pravidelně a velmi často střídají jejich sousedé. Přičemž residenti jako pádný důvod a hlavní faktor k takovému rozhodnutí uvádějí obtěžování imisemi – hlavně hlukem, kouřem a zápachem.

Od většiny respondentů jsem ale zjistila, že pospolitost v sousedstvích na Praze 1 prakticky neexistuje. Šest z deseti respondentů mi svědilo, že nejen v ulici, ale i v domě nemají žádné přátelské vazby. Se sousedy se od vidění znají a pozdraví se, ale tím jejich interakce končí. Další dva respondenti uvedli, že vztahy s dlouhodobými sousedy jsou spíše špatné. Dokonce je mnohdy ruší imisemi více než krátkodobí sousedé z Airbnb, kteří jsou ale také hluční. Pouze dva respondenti uvedli, že vztahy v domě, kde žijí, jsou přátelské a jejich sousedé jsou i blízkými kamarády. Z výpovědí těchto dvou respondentů

také vyplynul fakt, že někteří dlouhodobí residenti přemýšlí o odstěhování se pryč poté, co jsou obtěžováni krátkodobými sousedy.

Když situaci shrnu, docházím k závěru, že více respondentů s Airbnb spíše nesouhlasí. Je to dáno obtěžováním imisemi, nedodržováním zavedených pravidel v domě a také faktem, že své bydliště, které dostalo díky Airbnb úplně jiný charakter, vnímají jako „hotel“, z důvodu častého a pravidelného střídání krátkodobých sousedů.

V závěru bych ráda přidala určitá doporučení, která plynou z faktů, zjištěných během výzkumu.

Pro vylepšení vztahů mezi dlouhodobými a krátkodobými residenty by z mého pohledu bylo vhodné zlepšit vzájemnou důvěru. Tento úkol spadá na bedra majitelů bytů, využívaných pro účely Airbnb. V prvé řadě by toto měli mít na mysli již v začátku svého podnikání, jelikož jde o podstatný zásah do soukromí obyvatel domu. Dle mého názoru by proto měli co nejvhodnějším způsobem vysvětlit, z jakého důvodu se rozhodli pro takový typ pronájmu. I přes to, že by se jistě objevily námitky, že je jejich právo nakládat se svým majetkem podle svých představ, z hlediska důvěry a dobrých vztahů v domě, je takový přístup nevyhnutelný.

Z výpovědí respondentů je patrné, že v mnoha domech, kde funguje Airbnb, dochází k porušování základních pravidel a domovního řádu. Tuto skutečnost by opět měl vyřešit majitel bytu, který se pro takový druh pronájmu rozhodl. Často jsem z úst respondentů slyšela, že když od majitele zjišťovali důvody jeho rozhodnutí, rozhodujícím faktorem pro krátkodobé pronájmy byl předpoklad vysokého zisku a fakt, že podnikání mohou kdykoliv ukončit, jelikož zde nevznikají problémy s výpověďmi smluv z pronájmu. Když potřebují, byt mají volný. Majitelé si však musí uvědomit, že i přes tyto nesporné výhody, s takovým druhem pronájmu vznikají jisté problémy, které musí aktivně a včas řešit. Se vstupem na trh v aplikaci Airbnb, musí majitel bytu vytvořit přísná pravidla pro krátkodobé nájemníky, aby nedocházelo ke konfliktům s dlouhodobými residenty a nesnižovalo to kvalitu jejich života. Musí si pečlivě vybírat, koho v bytě na pár dní ubytují a apelovat na hosty, aby dodržovali pravidla a snažili se nerušit ostatní obyvatele. Ve chvíli, kdy se začne pravidelně objevovat stejný problém, je důležité, aby dlouhodobí residenti upozornili majitele bytu, pronajímaného přes Airbnb a ten by měl situaci aktivně a důsledně řešit. Majitel by měl problém vyřešit tak, aby se nadále neopakoval. V mnou zkoumaném případě nebylo potvrzeno, že by majitelé byli tak důslední v řešení problémů. V jednom z uvedených rozhovorů bylo jasně patrné, že majitel vzniklé problémy řeší zřídka, pokud se jimi vůbec zabývá. Tento fakt dokazuje například neustále se opakující stížnost

na hluk, spojený s kufry. Pokud není možné vyřešit situaci tak, aby turisté kufry nerušili místní obyvatele, musí majitel omezit nebo zakázat ubytování osob v hodinách, kdy by měl být v domech klid. Je zde důležitá vzájemná komunikace, důvěra a úcta, tak jako je tomu u každého jiného sociálního vztahu.

Praha se snaží problém s Airbnb vyřešit podobně, jako tomu bylo v jiných státech Evropy, tedy zavést určitá omezení, která by měla předcházet vzniku problémů. To by mohlo vyřešit určité ekonomické a právní problémy, plynoucí z existence Airbnb, avšak sociální otázku to jistě nevyřeší. Residenti budou nadále rušeni imisemi a dalšími jevy, plynoucími z působení Airbnb v jejich domě a stále se nebudou moci příliš bránit. Navíc, otázkou zůstává, zda je státem omezované pronajímání přes Airbnb rozumným řešením? Na to si moje práce neklade za cíl odpovědět. Osobně však na taková omezení pohlížím podobně jako Giddens, a myslím, že v případě takových řešení, může docházet ke vzpouře a protiprávnímu jednání. Vzniká tu totiž vysoká možnost obcházení zákona.¹⁰⁰

¹⁰⁰ Giddens, A., *Sociologie*, 2000, s. 180-220.

Prameny

Listinné:

- Bayer, I., Tuček, M. ed. *Soudržnost v diferencující se společnosti*. Praha: Sociologický ústav Akademie věd České republiky, 2008. ISBN 978-80-7330-145-3.
- Beck, U. *Riziková společnost: na cestě k jiné moderně*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2004. 431 s. ISBN 80-86429-32-6.
- Berckhan, B. *Komunikace bez zábrán: jak se naladit na společnou vlnovou délku*. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0066-6.
- Bernard, M., Doucha P. *Právní ochrana před hlukem*. Praha: Linde, 2008. ISBN 9788072017362.
- Durkheim, É. *Pravidla sociologické metody*. Praha: Vysoká škola politická ÚV KSČ, 1969.
- Eriksen, T., H. *Sociální a kulturní antropologie: příbuzenství, národnostní příslušnost, rituál*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-465-6.
- Fischer, J. L., Petrusek, M., Strmiska Z. (eds.). *Malý sociologický slovník*. Praha: Svoboda, 1970.
- Giddens, A. *Sociologie*. 1. vyd. Praha: Argo, 1999. 595 s. ISBN 80-7203-124-4.
- Holub, M. *Sousedská práva: praktická příručka: podle současné právní úpravy občanského zákoníku, správního práva a podle Evropské úmluvy o lidských právech*. 3. aktualiz. vyd. podle stavu k 1.4. 2005. Praha: Linde, 2005. ISBN 80-7201-534-6.
- Chaldún, A. I. *Čas království a říší: Mukaddima : úvod do historie*. Přeložil Ivan HRBEK. Praha: Odeon, 1972. Živá díla minulosti, sv. 64.
- Jandourek, J. *Sociologický slovník*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-269-0.
- Keller, J. *Dějiny klasické sociologie*. Vyd. 2. Praha: Sociologické nakladatelství, 2005. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 80-86429-52-0.
- Křivohlavý, J. *Konflikty mezi lidmi*. Praha: Portál, 2002. 192 s. ISBN 80-7178642-X.
- Livi Bacci, M. *Populace v evropské historii*. Praha: Lidové noviny, 2003. Utváření Evropy. ISBN 80-7106-495-5.
- McGreal, I., P. *Velké postavy západního myšlení - slovník myslitelů*. Přel. M. Pokorný. 1. vyd. Praha: PROSTOR, 1997. 709 s. ISBN 80-7260-002-8.
- Novotná, E. *Sociologie sociálních skupin*. Praha: Grada, 2010. 120 s. ISBN 978-80-247-2957-2.
- Ouředníček, M., Temelová, J. ed. *Sociální proměny pražských čtvrtí*. Praha: Academia, 2012. ISBN 978-80-200-2064-2.

- Petrušek, M. (red.). *Velký sociologický slovník*. Praha: Karolinum, 1996. ISBN 80-7184-164-1. Pichrt, J., Boháč, R. Morávek, J. *Sdílená ekonomika - sdílený právní problém?*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. ISBN 978-80-7552-874-2.
- Schmeidler, K. *Sociologie v architektonické a urbanistické tvorbě*. Vyd. 2. Brno: Zdeněk Novotný. 292 s. 2001. ISBN 80-238-6582-X.
- Spáčil, J., Hrabánek, D. *Sousedská práva: podle nového občanského zákoníku*. Praha: Leges, 2015. Praktik (Leges). ISBN 978-80-7502-073-4.
- Strauss, A., Corbinová, J. *Základy kvalitativního výzkumu. Postupy a techniky metody zakotvené teorie*. Brno a Boskovice: Sdružení podané ruce a nakladatelství Albert, 1999. ISBN 80-85834-60-X.
- Švaříček, R., Šed'ová, K. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2014. ISBN 9788026206446.

Internetové zdroje:

- Disman, M., 2002; Novotná, H., *Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele*. 2009/2010.
- Fritsch, M., Weyh, A. *How Large Are the Direct Employment Effects of New Businesses? An Empirical Investigation for West Germany. Small Business Economics* [online]. 2006, **27**(2/3), 245 [cit. 2018-06-25]. DOI: 10.1007/s11187-006-0005-z. ISSN 0921898X.
- Hempel, J. *Airbnb: More than a place to crash. Fortune* [online]. 2012 [cit. 2018-06-23]. Dostupné z: <http://fortune.com/2012/05/03/airbnb-more-than-a-place-to-crash/>
- Ouředníček, M., J. Temelová. *Nové sociálně prostorové nerovnosti, lokální rozvoj a kvalita života*[online]. 2011 [cit. 2018-06-25]. Dostupné z: <http://urrlab.cz/cs/publikace/nove-socialne-prostorove-nerovnosti-lokalni-rozvoj-kvalita-zivota-0>
- Salomon, S. From hometown to nontown: Rural community effects of suburbanization. *Rural Sociology*[online]. 2003, **68**(1), 1 - 24 [cit. 2018-06-25]. ISSN 00360112.
- Sedláčková, M., Šafr J., Häuberer, J. *Zdroje sociální důvěry v české společnosti. Socioweb* [online]. [cit. 28. 5. 2018]. 2008. Dostupné z: http://www.socioweb.cz/upl/editorial/download/166_socioweb_05_09.pdf.

- Seidlová, A. *Mezilidské vztahy v České republice: tisková zpráva*. Centrum pro výzkum veřejného mínění: Sociologický ústav AV ČR [online]. [cit. 28. 5. 2018]. 2004, s. 1-3. Dostupné z:
http://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c1/a3074/f3/100344s_ov40408.pdf
- *Ústav pro jazyk český: Internetová jazyková příručka* [online]. Centrum zpracování přirozeného jazyka FI MU [cit. 2018-06-24]. Dostupné z:
<http://prirucka.ujc.cas.cz/?id=640>
- Lidé přes Airbnb nabízejí téměř 16 tisíc bytů, je to výhodnější než pronájem. Mění se ale charakter měst, čtvrti se vyvíjejí. *Hospodářské noviny* [online]. 9. 6. 2017 [cit. 2018-06-24]. Dostupné z:
<https://archiv.ihned.cz/c1-65761310-airbnb-v-cesku-nocleh-pro-statisice>
- Jak bude hlavní město Praha řešit porušování pořádku a nočního klidu? ptá se Praha 1. *Praha1* [online]. 2017 [cit. 2018-06-24]. Dostupné z:
<https://www.praha1.cz//cps/odbory-a-oddeleni-66839.html>

Legislativa:

- Zákon č. 89/2012 Sb., o povaze vlastnického práva a jeho rozsahu., § 1013 odst. 1 NOZ věta první a druhá.
- Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, § 9 o daních z příjmů z pronájmů
- Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, § 7 o daních z příjmů z podnikatelské činnosti

Použité zkratky:

- NOZ – nový občanský zákoník
- VDLP - Všeobecná deklarace lidských práv